

ህዝባዊ ደምክራሲ

ኣብ ከክልተ ወርሒ ዝሕተም ወግዓዊ ልሳን
ደምክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ
(ደግሓኤ)

ቅ፡ 03 ቁ፡ 15
ጥሪ 2017

ትሕዝቶ

- **ርእሰ-ዓንቀጽ፡**
ወሳኒ ናይ ለውጢ ሓይሊ ዝኾነ መንእሰይ ወለዶን ጸረ-ህዝቢ ምልካዊ ስርዓት ህግደፍን።
- **ንጽግዕተኝነት ጉልባቡ ቀለው ዝተቐበለ ነውራም ስርዓት።**
- **ካልኣዊ ፍልልያት ብደሞክራሲያዊ አገባብ ምምሕዳርን ምፍታሕን ምብቃዕ፣ ውሕሰነት ውሽጣዊ ሓድነትን ዓወትን እዩ።**
- **ናይ አንባብቲ ዓምዲ፡**
 - ብፖለቲካዊ ንቕሓት ዘይተደገፈ ምንትሰቓሳት ንለውጢ አድማዒ ውጽኢት ከምጽእ ኣይክእልን።
 - ፍልልያትካ ብቐዳምነት ኣብ ውሽጥኻ ንምምሕዳሩ ጽጸዕርታት ምግባር።
 - ናይ እዋና ተርእዮ ስደት፣ ሰብኣዊ ዓቕሚ ንሕጉሒ ሃገር ዘዳኽምዩ።
 - ኣብ ወሳኒ ጉዳይ መጻኢ ዕድል ህዝብን ሃገርን በዓል ቤት ዘይኮነስ ናይ ወጻኢ ሓይልታት ወሰንቲ ዝኾነሉ መድረኽ።

E-mail:- hidemocrasi@yahoo.com

ርእሰ-ግንቀጽ

ወሳኒ ናይ ለውጢ ሓይሊ ዝኾነ መንእሰይ ወለዶን ጸረ-ህዝቢ ምልካዊ ስርዓት ህግደፍን።

ኣብ ምዕባላ ሕብረተ-ሰብ ኣብ ቃልሲ ይኹን ወይ ኣብ ምህናጽ ሃገር፡ መንእሰይ ወለዶ ጥጡሕ ፖለቲካዊ ሃዋህው እንተረኺቡ፡ ወይ ኣብ ምፍጣሩ ብቃልሲ ልዑል ተርኡ ክጸወት እንተበቐዑ፡ ሓያል ናይ ለውጢ ሓይሊ ኮይኑ፡ ንመንኮርኮር ሰውራ ኣብ ዝማዕበለ ብርኪ ኣብ ምብጻሕን ምምራሕን ምስግጋርን፡ ንምዕባላ ሕብረተ-ሰብ ንቕድሚት ኣብ ምውንጫፍን ወሳኒ ተራኡ ክጸወት ዝኸኸለ ዝሰፍሐ ክፋል ናይ'ቲ ውጽዕ ሕብረተ-ሰብዮ።

መንእሰይ ወለዶ እዚ ንክገብር ግን፡ ካብ ህጻንነቱ ጀሚሩ ኣብ ኣተግባብያኡ ኣካላውን ኣእምሮኣውን ምዕባላኡን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናገበየ ክኸይድ ምእንቲ፡ ነቶም ካብ ተፈጥሮ ደቂ-ሰባት ዝምንጭው ዘይጠሓሱን ዘይገሃሱን ሰብኣዊ መሰላትን ነጻነትን ካብ ዕድመ ህጻንነቱ ኣትሒዞ ብግቕሚ ናይ'ቲ ስድራ ቤትን ሕብረተ-ሰብን ስርዓትን ክኸብርሉዮ ይግባእ። መንእሰይ ወለዶ ምዕባላኡ ባዚ መስርሕዚ ኣቢሉ እንተሓለፉ ከኣ፡ ካብ ንእሰነቱ ኣትሒዞ ብኣካዳሚያዊ ግቕሙ ዝለዓለን ብስነ-ምግባርን ስነ ዜጋን ዝተሃንጸን ሰራሕ ፈጣራይን ፈታዊ ሃገሩን ኮይኑ ንክገብሩ ኩሉ-መዳያዊ ብቕዓት ዘለዎ ተረካቢ ዓዲ ዝኾነ ዜጋ ምህናጽ ይከኣል። ባዚ ጥጡሕ ባይታ ናይ ኣተግባብያዚ እንተሓለፉ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢ ብምምጻእ እኹል ዝኾነ ፍልጠትን ክእለትን ብምጭባጥ ህይወቱ ብዝሓሸ ደረጃ ብምምራሕ፡ ንህዝቡን ንሃገሩን ዘማዕብልን ርእሰ ተኣማንነት ዝሓደሮ ዜጋ ኮይኑ፡ ብቕዓት መንእሰያት ኣብ ምፍራይ እቲ ዕድል ናይታ ሃገር ዝገበየ ይኸውን።

ኣብ ትሕቲ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ቀንጻሊ ስርዓት ህግደፍ ብቐዕ ዜጋ ንኸፈሪ መንእሰይ ወለዶ እዚ ዕድልዚ ይርከብ ኣሎዮ ዝብል ሕቶ ክለዓልን ክምለስ ዘለዎ ወድግዊ ሕቶ ይመስለና። እቲ ናይ ቀደም ዝነበረ መንእሰይ ወለዶ ኣብ መስርሕ ብረታዊ ተጋድሎ ምእንቲ ነጻናትን ሓርነትን ህዝቢ ኤርትራ ከቢድ መስዋእቲ እናኸፈለ ብልዑል ሃገራዊ ፍቕርን ሓርበኝነትን ከም ዝተጋደለ ዝፍለጥዮ። ኣብ'ቲ ጽንኩር እዋንቲ እዚ ሕጂ ስልጣን ሓዞ ዘሎ ቀንጻሊ ትምክሕታዊ ጉጅለ ሽዑውን እንተኾነ ኣብ ህዝባዊ ግንባር ልዕልናኡ ብላዕለዎይነት እናመርሐ እንከሎ ንጸቢብ ጉጅላዊ ረብሓታቱ ክብል፡ ንውሽጣዊ ደሞክራሲያዊ መሰላት ናይ ተጋዳላይን ህዝብን ጻፊኑ ብመሓዝ፡ እቲ ተጋዳላይ ይኹን ህዝቢ ሓራ ከይከውን ብስለያዊ ናይ ቅንጻላ ሰከዕታቱ መሊኹ ብምሓዝ ከሳቕዮም ዝጸንሐ፡ ብትምክሕቲ ዝተላዕጠጠ ምኹሕ ጨቋኒ ሓይሊዮ ነይሩ።

እዚ ውድብዚ ፍጥር ካብ ዝብል ኣትሒዞ ጸረ-ደሞክራሲያዊ ባህሪ ሓዞ ዝመጸን ዝጎበዘን ኮይኑ፡ ውሽጣዊ ደሞክራሲያዊ ናይ ኣሰራርሓ መርህ ክኸተል ፍቓደኛ ዘይነበረ ሓይሊዮ። ብፍላይ ኣብ'ተን ዝደሓራ ዓመታት ድሕሪ ናይ 1978 ምዝላቕ ኣብ ዝነበረ ግዜያት እቲ እከይ ተግባራቱ ብዝኸፋኡ መልክዑ ካብ'ቲ ብውሽጢ ውሽጢ ዘካይዶ ዝነበረ ምቕንጻልን ምስዋርን ሓለፉ፡ ጉዳ ኣብ ቃልዑ ዝወጽሉን ኣብ ነበስ ወከፍ ስድራ ቤት በሰላ ዝገደፈ ፋሽሽታዊ ተግባራትዮ ዝፍጽም ዝነበረ። ንመንእሰይ ወለዶ ብሓይሊ ብኣልማማ እናገፈፈ ከሰልፍ ክሳብ ኣንስቲ ሓደርን ከምኡውን ኣብ ሕጽኖት ዝነበሩ መርዑት ከይተረፈዮ ዝወስድ ነይሩ። ካብ'ዚ ናይ ኣልማማ ግፋ ክሃድሙ ንዝፍትኑ መንእሰያት እናቕንጸለን ኣዴታት ዕሸላት ደቀን ገዲፈን ብለይቲ ጸልማት ተጎልቢቦም ብዝጨውይዎ ኣካላት ህግደፍ ኣብ ፈቕዶ በረኻታት ዛሕዛሕ ክብላ እናገበሩ፡ ክሳብ ካብ ኣብያተ ክርስትያናትን ኣድባራትን መሳጊድን ከም እንሰሳ እናወጠጡ፡ መንእሰይ ወለዶ ብዘይ እምነቱን ድሌቱን ተገዲዱ ክዕስከርዮ ዝገብር ነይሩ። ካብ'ዚ ሓለፉ ናይ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ (ጀብሃ) ስርዓት ኣብ ዓድታትን ወረዳታትን ቀንዲ ኣንቀሳቕስቲ ነይሮም ንዝበልዎም መንእሰያትን ዓበይትን፡ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽርን ክትትልን ስለያዊ ሰከዕታቶም የእትውዎም ነይሮም። ሓደገኛታትዮም እንተኣለዎም ከኣ ክሳብ ናይ ምቕንጻል ስጉምቲ ይወስድሎም ነይሮም።

እዚ ስርዓት ጸረ-ህዝቢ ባህሪው ሕጂ ዘምጸኦ ዘይኮነስ ሕዳር ሕግም ኮይኑ ካብ ብጊሓቱ ኣትሒዙ፡ ካብ ርእይቶይ ዝተፈልየ ርእይቶ ኣለዎም ንዝበሎም መንእሰያት ይኹኑ ምንቅስቃሳት እናሓየረን እናቐንጸለን ዝመጸ ባህሪው ዝዓደሎ ተፈጥሮኡዩ። ድሕሪ ምርግጋጽ ነጻነት ኤርትራ ከኣ፡ ንመንእሰይ ወለዶ ጥራሕ ዘይኮነስ ንመላእ ውጽዕ ሓፋሽ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ናይ ኣርዑት ጭቆና ቆሪኑ፡ ብስም ውጽዕ ብሄረ ትግርኛ እናሸቀጠ፡ ንውጽዕ ህዝቢ ብሄረ ትግርኛ ብሕሱም ደርባዊ ጭቆና፡ ንዝተረፉ ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን ከኣ፡ ብሕሱም ደርባውን ብሄራውን ጭቆናታት ክሳብ ዝገበረ ጸረ-ህዝቢ ጨፍጫፊ ስርዓትዮ። ድሕሪ ነጻነት ኤርትራ ከኣ እቲ ከም ውድብ ህዝባዊ ግንባር ኣብ መስርሕ ብረታዊ ተጋድሎ ዝነበሮ ኣርበኛዊ ተርኡ ተጸንቂቑ ኣሙቱ ፈሰሱ እቲ ወሳኒ ኣይሊ ናብ ምሉእ ገዛኢ ደርቢ ተሰጋጊሩ ስትራቴጂካዊ ጸላኢ ውጽዓት ህዝብታት ኤርትራዮ ኮይኑ። ናይዚ ቀንዲ ምክንያት ከኣ፡ እቲ ሸዑ ዝነበረ መንእሰይ ወለዶ ኣብቲ ብረታዊ ተጋድሎ ኣይሊ ዝኾነ ኣርበኛዊ ተርኡ ይጸወት ደኣምበር፡ ቀንዲ ምክንያት እቲ ሰውራ ነቲ መድረኽቲ ባቕዑ ዘይምውጽኡ ህዝብታት ኤርትራ ኣብ መስርሕ ብረታዊ ተጋድሎኦም ብቐዕ ደሞክራሲያዊ መሪሕ ውድብ ስኢኖም፡ እቲ ሰውራ ብልዕልነት ተራ ሃገራውያን ኣይሊታትን ድኻም ናይ ደሞክራሲያውያን ኣይሊታትን ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ሰውርኡ ክዕወት ዘይምክኣሉዮ።

ካብ ከምዚ ዝኣመሰለ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ጨራ ናይ ደሞክራሲ ዘይብሉ ቀንጻሊ ስርዓት፡ እቲ መላእ ውጽዕ ሕብረተ-ሰብ ይኹን እቲ መንእሰይ ወለዶ ሰላምን ቅሳነትን ረኺቡ፡ ፖለቲካዊ ይኹን ማሕበራዊ ህይወቱ ብዘይ ሸለብ ገላብን ሸቕጥቆጥን ብነብሰ ተኣማንነት ክመርሕ ኣይክእልንዮ። እቲ ስርዓት ብሃገር ደረጃ ዘውጸኦም ኣዕነውቲ ፖሊሲታት፡ እንትርፎ ንጸቢብ ጉጅላዊ ረብሓኡ ዘውዕሎም እንተዘይኮይኑ ንረብሓ እቲ መንእሰይ ወለዶ ይኹን ውጽዕ ሕብረተ-ሰብ ክውዕሉ ኣይክእሉንዮም። መንእሰይ በዚ ኣዕናዊ ፖሊሲታትዚ ካብ መኣዲ ትምህርቲ እናተኸፈፈ ብኣይሊ ተገዲዱ ኣብ ደረት ዘይብሉ ናይ ዕስክርና ህይወት እናሕለፈ፡ ኣብ ፈቓዶ ካምቦታት ጅሆ ክተሓዝን ከም ገላ ተገዲዱ ንጨፍጫፊ ስርዓት ከገልግልን ኣብ ዘዝኣጎዶ ዘይፍትሓዊ ኩናት ክጥበሰን ክሰንክል ክመውትን ክትሃድም ፈቲንካ፡ ተቐደምካ፡ እናተባህለ ክእሰርን ክርሸንን ኣሳሪ መከራኡ ክርኢ ጸኒሑን ኣሎንዮ። እዞም ክንደይ ናይ ሞትን ህይወትን ስቓይ ሰጊርም ሃገር ኩቦ ደርብዮሙላ ዝተሰዱ መንእሰያት እዚኣቶም፡ ምስተሰዱ'ውን ኣረሚናዊ ስርዓት ምስ ነጋዶ ሰብን መሻርኽቱ ስርዓታትን እናተመሳጠረ ክምለሱን ንክበድ ኣደጋ ክሳብዮ ዝገብር ዘሎ ። እቶም ካብ ከምዚ ዝኣመሰለ ኣደጋታት ኣምሊጦም ዝኾኑ መንእሰያት ከኣ፡ ኣብ ፈቓዶ ምድረ ቦዳን ባሕርን ናይ ምጥሓል ኣደጋታትዮ ዘጋጥሞም ዘሎ።

ኣብ ከምዚ ዝበለ ንሰላምን ራህዋን ፍትሕን ልዕልና ሕግን እዚ ዘይብሉ ብብልሽውና ዝጠሰጠሰ፡ ናይ ቅንጻላን ጥልመትን ዓመጽን ተንኮልን ስርዓትዚ ነቲ መንእሰይ ወለዶ ይኹን መልእ ውጽዕ ሕብረተ-ሰብ ብድሑር ሕብረተ-ሰብኣዊ ሕግማት እናመቐቐለ ንጸቢብ ሕሳባቱ፡ ክጥቀመሉ ክገብር ዝጸንሐን ዘሎን ኣዕናዊ ስርዓትዮ። ብዙሓት መንእሰያት ኣብ ከቢድ ማሕበራውን ቁጠባውን ፖለቲካውን ቅልውላው ወዲቆም፡ ሃገራዊ ፍቕርምን ስምዒቶምን ክሳድም ገይርዎዮ። መንእሰይ ወለዶ ኣብ ትሕቲ ከምዚ ዝኣመሰለ ኩነታት ብኣካዳሚያዊ ዓቕሚ ይኹን ብናይ ስነ-ምግባርን ስነ ዜጋን ህንጻት ተኸስኩሱ ክዓቢ፡ ፈታዊ ሃገሩ ኮይኑ ብቐዕ ተረካቢ ዓዲ ክኸውን ዘኸእሎ ዕድል ኣየጋጠሞን። ስለዚ ካብዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ዝተበከለ ውድዕነትዚ እቲ ዝርካቡ መንእሰይ ወለዶ ተስፋ ቆሪኡ ክሰደድ ክግደድ እንከሎ፡ ዝጸበዮ ናይ ምንባር ዕድል ግዝያዊ ቅሳነት ደኣምበር ብዘላቕነት እቲ ጸንም ክፍታሕ ዝገብር ኣይኮነን። ብርሰት ናይዚ መንእሰይ ወለዶዚ ብርሰት ሃገር ምዃኑ ከምዚ ኣሊ እንተተበታቲኑን እንተቐጸሉን እቲ ስርዓት ዋላ ኣንቲ ስለ ዘይዓጠ ነዚ ኣደጋዚ ክከላኸል ነቲ ጠንቂ ናይዚ ስደት ዝኾነ ኣዕናዊ ፖሊሲታቱ ከመዓራሪ ፍቓደኛ ኣይኮነን። ከምኡ ዘግብሮ ምክንያት ከኣ፡ ዋላ ሃገር ትብተን ተረካቢ መንእሰይ ወለዶ'ውን ኣይትርከብ፡ ዕድመ ስልጣኑ ከናውሕ ጥራሕዮ ዘገደሶ። ነዚ ዝጠቐመሉ ሚላ ከኣ፡ መንእሰያት ካብ ናይ ከባቢኦም ሕብረተ-ሰብ ተነጻሎም ብዝኾነ ግዳማዊ ኩነታት ከይጸለው ብወተሃደራዊ ስነ-ኣእምሮን ጥርናፊን ኣተሓሳስባታት ጅሆ ክተሓዙ፡ ዘዝተባህልዎ ኣሚን ኢሎም እናተቐበሉ እንተዘይ ተማእዙዙ ከኣ ብፍርሕን ራዕድን እናቐጸዎን እናቐንጸለን ርእሶም ከድንኑን ኣብ ነንሕድሕዶም ከይተኣማመኑን ኣብ ዙርያ ጸገማቶም ኣቢሩ ከይላዘቡን ነጻጺሉ ክቆጸርዎዮ ክፍትን ጸኒሑን ዘሎን። ካብዚ ኣሊፉ'ውን ቡቲ ዝመሸመሸን

ብድሕረት ዝተላዕጠጠን ኣወንታዊ ስነ-ምግባር ዘይብሉ ህግደፋዊ ባህሊ ኣብታ ሃገር ገዛኢ ኣተሓሳስባ ኮይኑ ክሰርጽ (Indocination) ኣብ ሳዋ ይኹን ኣብ ካልእ ቦታታት ክሰርሓሉ ጸኒሑን ኣሎንዮ። ሓሶት፣ ምትላል፣ ስርቅን ምንዝርናን ኣብ ክንዲ ነውሪ ዝኸውን ከም ንቡር ንውልቃዊ ረብሓታትካ መሳርሒ ተወሲዱ ብሰፊሑ ክዝውተር ተገይሩዮ።

እዚ ኩሉ ሽርሕታትዚ ንክቡር ማሕበራዊ ክብርታት ህዝብታት ኤርትራ ዝደወነን ካብ መስመሩ ዘውጸአን ኮይኑ፣ ኮነ ኢልካ ክሰርሓሉ ዝጸንሐ ናይ ውድቀትን ምብትታንን መንገዲዮ። እዚ ኣብቲ ጠቕላላ መንእሰይ ወለዶ ጥራሕ ዘይኮነሱ፣ ብፍላይ ደማ ኣብተን መንእሰያት ደቂ-አንስትዮ ብዝኸፍአ መልክዑ ካብ ክሰለፋ ኣትሒዘን ኣብ መዓስከር ሳዋን ኣብ ዝኸዳኦ ናይ ሓውሲ ገላዊ ስራሓት ናይ ኣገልግሎትን ቦታታትም ብሓይሊ ክዕመጸ ከም ንቡር ተወሲዱ መኮነናት ናይቲ ስርዓት መርወዪ ጸታዊ ስምዒቶም ገይረሞን ኣብ ዘይተደላዩ ናይ ጥንስን ሕርሱ፣ ተላገብቲ ሕማማትን ወዲቕን ክሳቕያን ሓሳረ መከራ-አን ክሪአን ጸኒሐንዮን። በዚ ዝኣክል መንእሰይ ወለዶ ብሰንኪዚ ኣዕናዊ ፖሊሲታት እዚ ስርዓትዚ፣ ኣሽንካይዶ ብወለንተኡ ኣብ ምህናጽ ሃገር ክሳተፍሱ ነታ ንገዛእ ርእሱ ብሰላም ወፊሩ ብሰላምን ዝኣትወላን ናይ ምምሃርን ምስራሕን ስድራ ቤት ናይ ምህናጽን ዝጥወሩ ወለዲ ናይ ምንባይን ምሕብሓብን ክሕግዝ መሰላትን ዕድላትን ተነፊግግ ክሳቕዮ ጸኒሑን ዘሎን። ክሳብ ኣብታ ተወሊዱ ዝዓበያላ ዓዱን ከባቢኡን ኮፍ ኢሉ ክይነብር'ውን ኩሉ ምድረ ሲኦል ኮይንዎ ኣብ መዓልታዊ ህይወቱ ክሸቕረርን ዘይቅሱን ህይወት ክሕልፍን ዝግደደሉ ኩነታትዮ ኣጋጢሞም። እዚ ኣበሳዚ ከኣ ኣብቲ መንእሰይ ወለዶ ጥራሕ ተደራቲ ዝተርፍ ዘይኮነሱ፣ ወለዲ ብደቆም ክጭነቕን ክሸቕረሩ ኣፍራዩ ዓቕሚ ሓይሊ ሰዐም ብከንቱ መኸኑ ክተርፍ፣ ካብቲ ስርዓት ኣምሊጡ እንተተባሂሉ ከኣ ዘይተኣደነ ገንዘብ ክቕጸዕን መሬቱ ክሳዕ ዝሕደገሉ ኩነታት ተፈጠሩዮ።

መንእሰያት ብሰንኪዚ ስርዓትዚ፣ ብዘጋጥሞ ሓደጋታትን ክንጸላታትን ወለዲ ሓደ ድሕሪ'ቲ ሓደ ናይ መርድእን ኣውያትን ዘይሕዝን ወረ ክሰምዑን ወላድን ውሉድን ብቕረባ ዘይራኸቡሉ ኩነታት ተፈጠሩ ኤርትራ ናብ ዓባይ ቤት ማእሰርቲ ተቐይራ። መንእሰያት ደቃ ብሕሱም ግፍዕታት ዝሳቕዩላ ሃገር ኮይና ኣላ። ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ዘይጥዑይ ሃዋህው መንእሰይ ወለዶ እቲ ዝሕሸ ኣማራጺ ብዘይካ ምስ ኩሎም ሃገራውያን ሓይልታት ሓቢሩ ምቅላስ ወጻኢ ካልእ ምርጫ የብሉን። ካብ ሃገር ምውጻእን ኣብ ስደት ከርተት ምባልን ግዝያዊ ውልቃዊ ኣፎይታ ደኣምበር ንሕብረተ-ሰብና ዘላቂ ፍታሕ ክኾኖ ኣይክእልን። ነዚ ወድዕነትዚ ንምቕያርን ደሞክራሲያዊ ለውጢ ንምርግጋጽን እዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ሓደጋታት ኣጋጢሞም ዘሎ መንእሰይ ወለዶዚ ከመይ ካብዚ ወጸኡ ነዚ ሕሱም ኩነታትዚ ኣብ ምቕያር ዕዘዝ ተርኡ ይጸወት ኣብ ዝቕጽል ሕታምና ንህልዊ ኩነታት ደምበ ተቓውሞን መንእሰይ ወለዶ ኣብ ስደትን ዘጠቓለለ ብሰፊሑ ከነቕርቦ ኢና።

ንጽግዕተኝነት ጉልባቡ ቀለዑ ዝተቐበለ ነውራም ስርዓት።

ኣብ ምድሪ ኤርትራ ኣብ ልዕሊ ዜጋታትን ህዝብታትን ኤርትራ፣ ብስማዊ መንግስታዊ ጉጅለ ህግደፍ ዘይተነግረ ደኣምበር ዘይተገብረ ኢ-ሰብኣዊ ባርባራዊ ግፍዕታት የለን። እዚ ጸረ-ህዝቢ መንግስታዊ ጉጅለ ከምዚ ሎሚ ሓቀኛ ደርባዊ ፖለቲካዊ መንነቱ ክይተቓለዐ፣ ብነጻነትን ነጻነታዊ ተጋድሎን ዘይባህሪኡ ተላቢሶሉ ኣብ ዝነበረ መድረኽ፣ ገለ ብግዝያዊ ስምዒት፣ ገለ ብፖለቲካዊ ግርህና፣ ገለ ከኣ ምስናይ ስኽፍታኡ እስከ ኣይንተሃወኽ፣ ግዜ ንሃቦ፣ እስከ ንጸመም ንተግባስ፣ ንፋስ ኣይነእቱ ብዝብል ብሱል ሓላፍነታዊ ልቦና፣ ናይ ዝበዝሕ ህዝቢ ደገፍ ነይርዎ። ግን “ክቡር የኸብረካ መጠን ነብሱ፣ ሕሱር ከ የሕስረካ መጠን ነብሱ” ከም ዝተባህለ ኮይኑ፣ ብዕሸነትን ፍርሕን ተርጉሙ ክብሪ ኣይሃቦን።

ስለዚ ከኣ ክጥቀሙ ኣይከኣለን ዘይኮነስ ኣይደለዩን። ነቲ ዝነቕሐ ብብሰለት ብሓላፍነታዊ ኣጠማምታ ኣይንተሃወኽ፣ ትዕግስቲ ንግበር ንፋስ ኣይነእቱ ዝበለ ወገን ከም ተጸባእን ጸላእን ቆጶርዎ። ነቶም ብግዝያዊ ስምዒታዊ ረስኒ ሆ ዝብሉ ዝነበሩን ሰሰናዩ ምምናይ/ምበር፣ ሰናይ ከመይ ክመጽእ ከም ዝኸእል ዘይተረድኡ

ናይ ፖለቲካዊ ግሩሃት ድማ፡ ከም ዝያዳ ሃገራዊ ሓላፍነት ዘለዎም ብሱላትን ሓርበኛታትን ገይሩ ብምግላጽ፡ ሒዝዎም ብመንገዲ ጥፍኣት ክሃልል መሪጹ። እቶም ቐዲሞም ነገር ካበይ ተበጊሱ ናበይ ከም ዘምርሕን እንታይ ከኸትል ከም ዝኸእል ዝተረድኡ ሓላፍነታውያን ወገናት ብዝያዳ ተሻቂሎም። “ክንዲ ዘኸለስኩ ኢደይ ተነኸስኩ” ከም ዝበሃል መንገድና ጽቡቕ ኣይኮነን ህዝቢ ብኸምኡ ኣይመሓደርን ግን፡ ኣይንተሃወኽ ንተግባር ዝብል ቅኑዕ ምኽሪ ዝለገሱ፡ ብበትሪ ስምዒታውያን ደገፍቲ፡ ግሩሃትን ልኩማትን ገይሩ ክሃርሞም ጀሚሩ። ርእይቶኦም ቅኑዕ፡ ስኽፋታኦም ኣብ ቦትኡ እናሃለወ፡ ከም ግጉያት፣ ነዳያት፣ ትሕቲ ሃገራውያን፣ ሸየጥቲ ክብሪ ህዝብን ሃገርን ተቆጺሮም ክኸነኑ ክንጸሉ ተሃዲናም ክእሰሩን ክቕተሉን መምርሒ ኣውራጃ። ብዙሓት ከኣ ግዳይ ኮይኖም።

ንስምዒታውያንን ግሩሃትን ከም ቀንዲ ናይ ስርዓቱ ድኹዲ፡ ኣካይዳና ኣይግድን ግን ኣይንተሃወኽ ንዝበሉ ድማ ሓንሳብ ከም ጸላእቲ ካልእ ግዜ ከኣ ንቅኑዕ ርእይቶኦም ብምምዝግዝ፡ ተዋጋኢቲ ደኣምበር ኣመሓደርቲ መዓስ ነይርና፡ ተመክሮ ስለ ዝሓጽረና ተግባሩና ተጸመሙና ብዝብል ፖለቲካዊ ሸፊጥ፡ ናይ ስለያን ዓፈናን መሓውሩ ብምጽፋይ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሕግን ገባራይ ሓደጋይነቱ ኣረጋገጹ። ቁጠባዊ ምንጭታት ሃገር ምሉእ ንምሉእ ተቐጻጸሩ። እንተኾነ ከምኡ ገይሩውን ስልጣንይ ክምንዛዕየ ካብ ዝብል ስኽፍታ ኣይደሓነን። ዘቕሰን ባህርን ግብርን የብሉንጥ ከም ፖለቲካዊ ውድብ ኮይኑ ካብ ዝምስረት ክሳብ ሕጂ ቀሲኑ ለዋም ለይቲ ኣይሓደረን። ኣብ ልዕሊ ዜጋታትን ማሕበራዊ ክፍልታትን ናይ ጭካኔ ስጉምቲ ብምውሳድ እፎይታ ክረክብ ብምሕላን ብቕሉዕን ብሰውሩን ዝከኣሎ ኩሉ ፍሽሲታዊ ተግባራት ፈጸሙ። ነቲ ሓቂ ብሓሶት ደፊንዎ ክነብር ግን ኣይከኣለን። “በትሪ ሓቂ ትቕጥን ምበር ኣይትሰበርን” ከም ዝበሃል፡ ኣርሒቕም ዝጠመቱ ቅንዓትን ሓላፍነታውያንን ዋላኳ፡ ኣብ ብብመድረኹ ክሳብ ክቡር ናይ ህይወት ዋጋ ዝኸፈሉ እንተኾነ፡ እዚ ጉጅለ ድሕሪ ወተሃደራዊ ስርዓት ደርግ ንዝተፈጥረ ናይ ስልጣን ባደነት ተረኪቡ ክብገስ እንክሎ ኣትሒዞ ዝሓደሮም ስኽፍታ ግን፡ ነዊሕ ዓመታት ከይጸንሑዮ ብተግባር ኣብ ባይታ ክገሃድ ጀሚሩ።

ብባህሪኡ ኣብ ህዝቡን ጭቡጥ ውሽጣዊ ዓቕሙን ተአማሚኑ ክኸይድ ስለ ዘይኸእል ድማ፡ ካብ ጽባሕ ነጻነት ጀሚሩ “ወይ ጎሰኹን ወይ ናብ ጎሶ ተጸጋዕ” ኢሉ ብወግዲ ኣብ ስግር ባሕሪ ኮይኖም ዘመሓደርዎ ጎይቶት ኣብ ምምራጽ ኣትዩ። ንመድረኽ ዝሑል ኩናት ብዓወት ናይ ዝዛዘመት ርእሰ ሓያል ሃገር ባርኾት ድማ ረኸቡ። ለኣኸት ርእሰ ሓያል ሃገር፡ ተለኣኺ መንግስቲ ውልዶ ሃገረ ኤርትራ ኮይኑ፡ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ጎብለል ንምኳን ፈቲኑ ነይሩ። ብስም መድረኽ ነጻነታዊ ቃልሲ ኣብኡ ዝተኸፍለ ክቡር ዋጋን ዝተራእየ ጀግናትን ሓርበኛታትን እናኳማሰዐ፡ ሰላምናን ዕቤትናን ኣብ ልዕሊ ዝምነዩ ፈተውትን ጎረባብትን ሃገራት፡ ግበር ኣብ ዘዝተባህሎ ንጽልኢ ዝኸውን ባይታ ብምፍጣር፡ ናብ ዘይተጸበይዎ ደማዊ ኩናትን ዕንወትን ክኣትው ኣገዲዱዎም። ኣብ ኩሉ ድማ ሰብኣውን ነዋታውን ዓቕሚ ኤርትራ ብዝያዳ ተሃስዩ። ጸረ-ህዝቢ ፖለቲካዊ ተፈጥሮ ግን ንካልኣት ጥራሕ ዘይኮነ፡ ንበዓል ቤቱውን ዘይምሕር፡ ከም ዝብኢ ተመሊሱ ዝቐሰለ ስጋኡ ዝምንጭት ደኣምበር ዘቕሰን ባህሪ ስለ ዘይብሉ ድማ፡ ውሽጣዊ ምትእምማን ኣጥፊኡ፡ ሃዳናይን ተሃዳናይን ብምኳን ማይ ቤቱ ክሃምምን መሊሱ ክርበጽን ኮይኑ።

ህዝቡ ዘይፈቱን ዘየኸብርን ግን ከኣ ልዑል ህርፋን ፖለቲካዊ ስልጣን ዘለዎ ጉጅለ፡ ውሕስነትን ቀጻልነት ስልጣን ካብ ካልኣት ክደሊ ናይ ግድን ይኸውን። ዋላኳ ብልሳኑ ደፋርን በዓል መትከልን ክመስል ሎሚውን ከም ትማሊ “ዋሕስና ሓራ ፖለቲካዊ መስመርና” እንተጨረሐ፡ ብተግባር ብዋጋ ክብርን መሰልን ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ዝጣላዕ ስማዊ ጽግዕተኛ ስርዓት ምኳኑ ተግባሩ ምስክርዮ። ህግደፍ መን እሙን ጎይታ ኮይኑ፡ ብዙሕ ገንዘብ ሂቡ ይልእከኒ ነብሱ ናብ ጨረታ ኣውራጃ፡ ኣብ ዓለማዊ ኩነታት ትርጉም ዘለዎ ጽልዋ ዘለዎምን ዘይብሎምን መንግስታት ክሻኾትሉ ጥጡሕ ባይታ ፈጠሩ ይርከብ። ኣብቲ ጨረታ ካብ ሎሚ ንደሓር ናተይ ኣገልጋሊ ኢኻ ኢሉ ዝመጽኦ ዘተአማምን ጎይታ ክሳብ ዝረክብ ድማ፡ ንኹሎም ተጽዕኖ ፈጠርትን ሰብ ገንዘብን የማን ጸጋም እናተላኸዐ ክሳብ ብዋጋ ልኡላዊ መሬትና ከገልግል ቅሩብ ኮይኑ ጉልባቡ ቀለቡ ይነጥፍ ኣሎ።

እዚ መንግስታዊ ጉጅለ ብባህሪኡ ኣብ ገዛእ ነብሱ ዝተኣማመን ኣይኮነን። ህዝቡ ዘጸለኦን ካብ ህዝቡ ክንጸል ዝገብሮ ዘሎን ቀንዲ ምክንያታቸውን ንሱዮ። ካብ ቀደሙ ብተኸታኹ ባህሪኡን ቀዲሙ ሃሪሙ ቀዲሙ ዝበኪ ምዃኑን ደኣምበር ብንጹር ፖለቲካዊ መትከላት ዝልለ ኣይንበረን። ናተይ ዝብሎ ፖለቲካዊ መንነት ዘይብሉ ጉጅለ፣ ኣንፈቱ ኣጥፊኡ ጽግዕተኛ ናይ ጉልበት ዘለዎም ኮይኑ ቀጻልነቱ ከውሕስ ክፍትን ከኣ ባህሪያዊ ይኸውን። ብወሳኒ መልክዑ እዚ ሃገራዊ ፖለቲካዊ ስልጣን ተቐጻጺሩ ድሕነት ቀጻልነት ፖለቲካዊ ስልጣን ካብ ግዳማውያን ሓይልታት ክረክብ ዘምባሁቕ ዘሎ ጉጅለ፣ ኣብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ክሳብ ንምሉእ ሃገራዊ ነጻነት ኤርትራ ዝሸራርፍ ስምምዕ ክገብር ትንቦታ የርኢ ምንባሩ፣ ኣብ በበይኑ ኣጋጣሚታት ዝተፈላለዩ ፈለጥቲ ውሽጢ ብመርተዖ ኣደጊፎም ምስክርነቶም ክህቡ ጸኒሖምዮም። እዚ ዘይጽንዓቱ ሸታሕታሕ በሃሊ ምዃኑ፣ ተንበርካኺ ምዃኑ ጽቡቕ ገይሩ ኣመት ዝህቡዮ።

ኣብ መጀመርያ 90ታት መራሒ ናይዚ ጭፍራ ኣብ'ቲ ዓመታዊ ሕቶታት ህዝብን መልሲ ፕረዚደንትን እናበሉ ዝገልጽዎ ዝነበሩ መድረኽ፣ ከይተሰከፈ “ወይ ኅቦ ኩን ወይ ናብ ኅቦ ተጸጋዕ” ከም ዝበሃል ንሕና ኣብ መንጎ ዓበይቲ ሃገራት እንርከብ ንእሽቶ ሃገር ከም ምዃና መጠን የዋጽኣና ምስ ዝበልናዮ ተጸጊዕና ኣለና ክብል ዝገለጸውን ብተፈጥሮኡ ጽግዕተኛ ምዃኑ ካልእ መረጋገጺዮ። ይኹን ምበር ኣብ መንጎ ብፍላይ ድሕሪቲ ብደብ ኣመኸኒዮ ምስ ጎረቤት ሃገር ኢትዮጵያ ዝኸፈቶ ትርጉም ኣልቦ ኣብራሲ ኩናትን እቲ ኩናት ብስዕሪቱ ምዝሓሙ፣ ምስቲ ኅቦ ክኾኖ የዋጽኣኒ ኢሉ ዝተጸገዎ ልዕሊ ሓያል ሃገር፣ ንዓይ ኣንኒዮ ምስ ካልእ ተሻራኽ ብዝብል ፈኩስን መሕፈርን ምስምስ መሰረታዊ ጽልኢ ከም ዘለዎ እናገለጸ፣ ደላይን ተዓባይን ኮይኑ ከም ሕንቁቕ ቆልዓ ንነዊሕ ዓመታት ምኒን ክብል ጸኒሖ።

ካብ ቅድሚ ኣስታት ሰለስተ ዓመታት ይገብር ግን፣ ኣብ'ታ ልዕሊ ሓያል ሃገር ተሰማዕነት ኣለዎም ዝበሃሉ ሰባት፣ብምስጢር እናረኸበ ሸምግሉኒ ኢሉ ይሓትት ከም ዘሎ ምስጢር ክዘሩቕ ጀሚሩ። ጸለውቲ ኣምባሳደራት ነበር ድማ ነቲ ሕንቃቕ ዝፈጠሮ ግዚያዊ ኮርነፍነፍ ምስ መንግስቶም ተላዚቦም ብምልዛብ፣ ዳግም ቃኘው ስቴሽን ዘግይሱሉ ኣርሒቆም እናተተሰፋው፣ ካብ ቃራዛ ኣውራጃም ህይወት ክዘርእሉዎ ኣብ ዘባ ቀርኒ ኣፍሪቃ እሙን መሻርኹቲ ዘይኮነ ንፋዕ ተለኣኣኺ ኮይኑ ከገልግል ባይታ ክፈጥርሉ ክጽዕሩ ጸኒሖም ኣለው። ከም መቐጻልታኡ ከኣ፣ ብ8 ታሕሳስ 2016 ኣትላንቲካዊ ቤት ምክሪ ዝተባህለ ናይ መጽናዕትን ምርምርን ትካል ኣመሪካ፣ ብኣደ-መንበርነት ወ/ሮ ብራውኒን ብራተን ተመሪሖ ንህልዊ ኩነታት ኤርትራ ኣመልኪቱ ክኢላታት ዝተሳተፍዎ ዓውደ ዘተ ኣካይዱ ነይሩ። መራሒት መድረኽ ወ/ሮ ብራተን ምስቲ ቅድሚ ገለ ዓመታት ብኣምባሳደር ሄርማን ኮሆን መንግስቲ ኤርትራ ካብዚ ብዓለም ዝቐርበሉ ዘሎ ገበናዊ ክስታት ነጻዮ። ካብ ውድቀት ንምድሓን ክሕገዝ ደኣምበር ክንጸል የብሉን ብዝብል ኣቕሪብዎ ዝነበረ ንብዙሓት ዘገረመ መግለጺ ዝመሰሰል፣ “ኤርትራ ካብ ኣትያቶ ዝጸንሖት ጽምዋ ትወጽእ ኣላ” ኣብ ኤርትራ ሰላም ኣሎ። መንግስቲ ኤርትራ ንመላእ እታ ሃገር ተቐጻጺሩ የመሓድር ኣሎ። እዚ እን ባዕለይ ብኣካል ከይደ ዘረጋገጽክዎዮ። ስለዚ ነዚ መንግስቲ ካብ ውድቀት ነድሕኖ ክትብል ሓቢራን ተላብያን። ኣምባሳደር ሄርማን ኮሆን ድማ ሓደ ካብቶም ተሳተፍቲ ናይቲ ዓውደ ዘተዮ ነይሩ።

ጸለውቲ ባእታታት ኣመሪካ ነዚ ጭው ዝበለ ፍጹም መላኺ መንግስታዊ ጉጅለ ክፉእ ገበናዊ ተግባሩ ብማስኬራ ሸፊኖም ንምድሓኑ ዝገብርዎ ዘለው ዘብዘብ፣ ስለምንታይ ንምንታይ ዕላማ? ንድሕነት ህዝብታት ኤርትራን ክብረት ልኡላዊ ግዝኣት ኤርትራን? በፍጹም ኣይኮነን። ፖለቲካኛታት ርእሰ ሓያል ሃገር ኣብ ዘባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ናይ ገዛእ ርእሶም ሃገራዊ ስትራቴጂካዊ ረብሓ ከመይን ብመንን የረጋግጹዮም ሃሰው ዝብሉ ዘለው። ካብ ህዝቡ ተነጻሉ ኣብ ፍጹም ምሕረት ግዳማውያን ሓይልታት ዝወደቐ ጉጅለ ህግደፍ ድማ፣ ህዝባዊ ክብርን ረብሓን ባዕሉ ይፈልጥ፣ ግዝኣታዊ ልኡላውነት ባዕሉ ይፈልጥ ጽላል ክሳብ ዝኾንኩምኒ ኩለንተናይ ንዓኹምዮ ዝብል ዘሎ። ፍንፋን ስርዓት ህግደፍ ካብ ዝኾነ እዋን ንላዕሊ ነብሱን መራትን ናብ ዕዳጋ ኣውራጅሉ ዘሎ መድረኽዮ ሎሚ።

እዚ ጽግዕተኛ መንግስታዊ ጉጅለ ምስ ኤውሮጳዊ ሕብረት ብሓባር ኮነ ምስ ኣባል ሃገራት እቲ ሕብረት ብተናጸል፣ ምስ ንግስነት ስዑዲ ዓረብ ብተነጸልን ብኣኣ ምስ ዝምራሕ ኣንጻር የመናውያን ተቐውምቲ ዘቕነዕ

ምሕዝብታዊ ኪዳን፣ ምስ ሃገረ ቐጠር፣ ሕቡራት ኢማራት ዓረብ፣ ግብጺ ዘካይዶ ዘሎ ብወሳኒ መልክዑ ዘይግሁድ ምስጡር ርክባት ከም ክልተ ኣካላት ወይ መንግስታት ብሓባር ኣብ ዘገድሱን ንህዝቢ ዘርብሑ ፕሮቶላዊ ስምምዓት መሰረት ዝገበረ ዘይኮነ፡ ናይ ለኣኽን ተለኣኽን ስምምዓትዮ። ሕብረት ኤውሮጳ ኮነ ኣባል ሃገራቱ ብተናጸል፡ ጠንቂ ስደት ኤርትራውያን ዜጋታት መን ምጃኑ ሕርሕራይ ገይሮም እናፈለጡ፡ ብጉልባብ ምዕጋስን ምዕጋትን ዋሕዚ ስደተኛታት ምስቲ ጉጅለ ዘርእይዎ ዘለው ዘይቅነዕ ምቕርራብ፡ ክኒዮ ምዕጋት ስደተኛታት ዝኸይድ፡ ምስ ምጉሕንሕ ባህሪያዊ ጸጋታት ኤርትራን ካብ ምድሪ ኤርትራ እናተበገሱ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ክቆጸጹ ዘኸለሎም ባይታ ንምጥጣሕን ስቱር መደብ ከም ዘለዎም ዘመላኽትዮ። ብንግስነት ስዑዲያ ዝምራሕ ምሕዝነት፡ ንግስነት ቐጠር፣ ሕቡራት ኢማራት ዓረብ ከምኡውን ግብጺ ዝገብርዎ ዘለው ዝምድናውን ተመሳሳሊ ውጥናት ዘለዎዮ።

እዞም ህግደፍ ናይ ስልጣን ኣድሕን ዕቕባ ሃቡኒ ዝብሎም ዘሎ ኣካላት፡ ብከመይ ስትራቴጂካዊ ረብሓታት ህዝቦም የረጋግጹ ኣብ ጸብጸብ ኣእትዮምዮም ዝዋሰኑ ዘለው። ንሳቶም ጽባሕ ካብ ጸጋታት ኤርትራ ዝምልስዎ፡ ገንዘባውን ዓይነታውን ደገፋት ክገብርሉ፡ ጉጅለ ህግደፍ ድማ ኤርትራዊ ሰብኣዊ ዓቕሚ ናብ ዓውደ ኩናትን ባርነት ዘዳልዉሉ፡ ስትራቴጂካዊ ኣገዳስነት ዘለዎ ልኡላዊ መሬት ኤርትራ መፈተኒ ኣጽዋር ኩናት፡ መሰልጠንን መሰጋገርን ኮይኑ ከገልግል ረሓ ኣብ ዝገብረሉ ኣፈጻጸማ መሰረት ገይሮም ከም ዝሓረቡ፡ እተን ድሮ ኣብ ልኡላዊ መሬት ኤርትራ ኣብ ዝመረጸሉ ቦታታት ወተሃደራውን ቁጠባውን ትሕተ ቅርጻውን መደባት ዘንጽፋ ዘለዎ ሃገራት ጭቡጣት ኣብነትዮ። እዚ ከም ህዝብን ልኡላዊ ሃገርን ክረኣን ክምዘንን እንከሎ ኣዝዩ ዘሕፍርዮ። ጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ ሃገር ዝመርሕ ዘለኹ መንግስቲዮ ይበል ደኣምበር፡ ናይ ስልጣን ኣድሕን ዕቕባዮ ዝሓትት ዘሎ። ኣብ ፖለቲካዊ ስልጣን ናይ ምቕጻል ዘይምቕጻልን ካብ ዕግበትን ሰናይ ፍቓድ ህዝብታት ኤርትራ ክጸበዮ ዝግባእ ክንሱ፡ ነዚ ዝውሰኑን ዘውሕሱን ግዳማውያን ሓይልታትዮም ዝብል ውዱቕ ሕልና ሓዙዮ ላዕሊ ታሕቲ ዝብል ዘሎ። መንግስቲ ኮይንካ ኣብ ዝሕጸን ሃገርካ እናሃለኻ ንግዳማውያን ሓይልታት ናይ ስልጣን ኣድሕን ዕቕባ ምሕታት ንሎሚን ንታሪኽን ምሒር ዘሕፍርዮ።

ዜጋታት ብተናጸል ድዩ ብእኩብ ብሰብ ዝሰርሑን ባህሪያዊ ሓደጋታትን ካብ ከባቢኦም ክፈናቐሉ፡ ዶብ ሰጊሮም ኣርሒቆም ክስደዱ፡ ኣብ ዝኸድዎ ፖለቲካዊ ዕቕባ ሓቲቶም ሰብኣዊ መሰሎም ተኸቢርሎም ሰሪሖም ህይወቶም ዝመርሕሉ ኣፍ ደገ ክረሓወሎም ክሓቱ ካብ ቀደም ዝጸንሐ፣ ዘሎን ዝቕጽልን ጉዳይዮ። ከምዚ ኣብ ህልዊ ኩነታት ኤርትራ ኮይኑ ዘሎ፡ ሃገር ዝመርሕ ዘሎ መንግስቲ ንቀጻልነት ኣብ ስልጣንን ገንዘባውን ነገራውን ረብሓን ክበሃል፡ ኣብ ዝለኣኸሙኒ ክኣቱ ብተኣማንነት ከገልግልኩም ኣዕቕቡኒ ዝብል ዘነውር ተግባርዮ። “ላምሲ ብኢዳ ክቐርባ ብእግራ ትሓክኽ” ከም ዝበሃል ነቲ ዝተፈጥረሉ ህዝቢ፡ ንዓኻን ስለኻንዮን ዝሰርሕ ዘለኹ እናበለ፡ ቃሕ ከም ዝበሎ ዘመሓድሮ ሚሊዮናት ህዝቢ ኣብ ትሕቲኡ እናሃለው፡ ናይ ስልጣን ኣድሕን ዕቕባ ክረክብ ነብሱን ልኡላዊ መሬቱን ናብ ጨረታ ኣውራዳ መጻወቲ ርእሰ ሓያላንን ሰብ ገንዘብ ክኸውን ኣሕሊፉ ምሃቡ፡ ንተንበርካኺ ባህሪኡ ደሚቕ ክረኣ ዝገበረ ኣዕናዊ ስራሕዮ።

ምስ መንግስታትን ሃገራት ዝገብሮ ዝምድናታትን ዝረኽቦ ረብሓታትን ኩሉ ቀጥታ ምስ ድሕነትን ቀጻልነትን ፖለቲካዊ ስልጣኑ ዝተኣሳሰረ ከም ዝኾነ ካብ ዘረጋግጹ ሓደ ከኣ፡ እቲ ርክብን ዝተረኸበ ገንዘባውን ዓይነታውን ሓገዛት ግሉጽነት ዘይብሉ ምጃኑዮ። ወደብ ዓሰብ ሓውሲካ ኣብ ቀይሕ ባሕርናን ስትራቴጂካዊ ኣገዳስነት ዘለዎም ገምጋም ባሕርናን ቦዓል መን መንግስታት ኣትዮም ኣለው? ስለምንታይ ኣትዮም? መሬት ብኸመይ ረኺቦም? ንክንደይ ዓመት ተኸርዮም? ብንክደይ? ዓመታዊ ካብኡ ዝርከብ እቶት ክንደይ ይኸውን ኣብምንታይ መዓላኽ ይውዕል? ብኸመይ ኣገባብ? ዝተፈላለዩ ናይ ምዕራብ ኩባኒያታት ኣብ ወርቂ፡ ፖታሽን ካልኣት መዓድናት ተዋፊረን ባህሪያዊ ሃብትና ይግሕግ ከም ዘለዎ ይፍለጥ። ካብዮናይ ዓይነት መዓድንን ቦታን እንታይ ረብሓ ተረኺቡ ግን ካብ መንግስቲ ዝወሃብ ወግዳዊ ሓበሬታ የለን። ኩባኒያታት ዕደና ኮነ፡ ወተሃደራዊ መደበራት ዘግዮሳን ኣብ ምጥያስ ዝርከባን ሃገራት ኣብ ባህልና ሃይማኖትናን ክብርናን እንታይ ኣሉታዊ ጽልዎታት ይፈጥሩ ኣለዎውን ዝፍለጥ ነገር የለን። እዚ ህግደፍ ነብሱን መሬቱ ብምሻጥ ነታ ካብ ኢዱ ከይተምልጥ ሕግብግብ ዝብላላ ስልጣኑ ዕቕባ ንምርካብ ጽግዕተኝነት ብወግዳ ተቐቢሉ ብደይ መደይ ዝገብሮ ዘሎ ምጃኑ ግን ርዱእ ክኸውን ይግባእ።

ካልኦዊ ፍልልያት ብደሞክራሲያዊ አገባብ ምምሕዳርን ምፍታሕን ምብቃዕ፡ ውሕስነት ውሽጣዊ ሓደነትን ዓወትን እዩ፤

አብ መንጎ ደቂ ሰባት አብ ዝኾነ መዋእል፡ ብዓይነቶምን መልክዳምን ዝፈላለዩ ናይ እምነት፡ ድሌትን ጠቕምን ፍልልያት ዝነበሩን ዘለዉን ዝቕጽሉን ህያው ተርእዮታት እዮም። ኩሎም ናይ እምነት ፍልልያት ብሰላማዊ አገባብ ዘይመሓደሩን ዘይፍትሑን ብጎነጽ ጥራሕ ዝፍትሑን ኣይኮኑን። እንታይደኣ ገሊኦም ብሰላማውን ደሞክራሲያውን አገባብ ዝማሓደሩን ዝፍትሑን ክኾኑ እንከለዉ፡ ገሊኦም ድማ ብደሞክራሲያዊ አገባብ ክማሓደሩ ይኹን ክፍትሑ ዝክእሉ ኣይኮኑን። ስለዝኾነ ፍልልያት እቶም መሰረታዊ ዘይምጥዕዓም /ግርጭት/ ዘለዎም ብባህሪኦምን ዕላመኦምን ብሰላማውን ደሞክራሲያውን አገባብ ክማሓደሩን ክፍትሑን ስለዘይክእሉ፡ ተደልዮ ኣይተደልዮ ናይ መፍትሒኦም መትከልን ግብርን ጎነጻዊ ጥራሕ እዩ ዝኸውን።

እቶም አብ መሰረታዊ ፍልልይ ናይ ባህርን ዕላማን ዘይተሰረቱ ዘይመሰረታውያን /ካልኦዊ/ ፍልልያት ግን ናይቶም ካልኦዊ ፍልልይ ዘለዎም ኣካላት ናይ ባህርን ኣፍልጦን ጸገም እንተዘይሃልዩ፡ ምምሕዳርም ይኹን ኣፈታትሓኦም ሰላማውን ደሞክራሲያውን አገባብ ጥራሕ እዩ። ይኹን ደኣምበር ምስ ኣፍልጦን ባህርን ናይ ውልቀ-ሰባትን ኣካላትን /ደርብታት/ ብዘተታሓዙ ምክንያት፡ ብሰላማውን ደሞክራሲያውን አገባብ ክመሓደሩን ክፍትሑን ዝክእሉን ዘይክእሉን ፍልልያት ብዘይፈሊ አገባብ፡ ንኩሎም ብዓማሚ ብሓይልን ጎነጽን ናይ ምፍታሕ ኩነታት አብ ዝሓለፈ ይኹን ህልዊ መድረኻት፡ አብ ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ ውድባትን ሰልፍታትን ልሙዳት ተርእዮታት ስለዝኾኑ፡ ብሳዕብኖም አብ ዓለምና ክወርዱ ዝጸንሑን ዝወርዱ ዘለዉን ግጭታት፡ ህልቂታትን ዕንወታትን ብቐሊሉ ክግመቱን ክግለጹን ዝክእሉ ኣይኮኑን።

አብ ዝሓለፈ መስርሕ ምጅማር ሓርነታዊ ዕጥቃዊ ቃልስና አብ ኣፍታትሓ ካልኦዊ /ዘይመሰረታዊ/ ፍልልያት ዝምልከት ዝተፈጥረ ግጉይ ኣረኣኢያን ክውሰድ ዝጸንሐ አገባብ ምምሕዳርን ኣፈታትሓን ክንመዘን እንከለና፡ ጸገም ዝጸንሐን፡ ዘይተደላዩ ሰብኣዊ፡ ነገራውን ሞራላውን ክሳራታት እናስዓበልና ዝመጸን ኣሉታዊ ኣሰራቱ ሕጂውን እንተኾነ አብ ደምበ ተቃውሞና ብኣተሓሳስባ ደረጃ መሊኡ ክግታእ /ክልወጥ/ ዘይተኻእለን፡ ዘሳቕየና ዘሎንዩ ኢልካ ምቕማጥ ዝካኣል እዩ።

ምክንያቱ ህዝባዊ ዕጥቃዊ ቃልስና ካብ ዝብገስ ጊዜ ጀሚሩ፡ ዝተፈልየ ግን ከኣ ዘይመሰረታዊ ፖለቲካዊ እምነት ብምሓዝ፡ ናይ ገዛእ ርእሱ መልክዕ ውደባ ብምጥቃም ናይ ምቕላስ መስል ዘዩፍቅድ፡ ካብኡ ሓሊፉ፡ ንነብሱ ከም ብሕታዊ ወኪል ናይ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ገይሩ ብምቕጻር ሜዳ ኤርትራ ካብ ሓደ ውድብ ንሓዕሊ ክጸውር ኣይክእልን እዩ” ዝብል ኣዘዩ ድሑር፡ ጸረ-ደሞክራሲን ደሞክራሲያዊ ኣተሓሕዞን ኣፈታትሓ ካልኦዊ ፍልልያት ዝኾነ ፖለቲካዊ እምነት ብምሓዝ፡ ነቲ ካብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ /ጀብ/ ወጻኢ ዝነበረ ፖለቲካዊ ሓይልታት እምነቱን ውድቡን ሓዲጉ፡ ናብ ተ.ሓ.ኤ ብሓይሊ ክጸንበር ዘገድድ ግጉይ ዓማጺ ኣረኣኢያን ኣሰራርሓን ስለ ዝተፈጠረ እዩ።

ስለ ዝኾነ ነዚ ዘይቅነዕ እምነትን ዕላማን ንምዕዋት ክባሃል ዝተወሰደ ጎነጻዊ አገባብ ዘስዓቦ ሰብኣዊ፡ ሞራላውን ንዋታውን ክሳራን ብሰንኪ ግጉይ አገባብ ኣፈታትሓ ካልኦዊ ፍልልይ ዝሰዓበ ኣሉታዊ ተርእዮ ስለ ዝኾነ አብ ህዝባዊ ቃልስና ግጉይ እምነ-መሰረት ናይ ኣፈታትሓ ግርጭት ዘንበረ እዩ ክባሃል ዝካኣል እዩ። እቲ ግጉይ ኣተሓሳስባን አገባብ ኣፈታትሓ ናይ ካልኦዊ ፍልልይን ግን፡ አብ መሪሕነት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ጥራሕ ተደሪቱ ዝተረፈ እምነት ኣይነበረን። እንታይ ደኣ፡ እቲ ግጉይ አገባብ ኣፈታትሓ ናይ ካልኦዊ ግርጭት ብሓይሊ ክሰምር /ክዋሓጥ/ ዝተፈተነ ሓይሊ /ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ/ 'ውን እንተኾነ፡ ከም መበገስን ጠንቅን ናይዚ ግጉይ እምነትን ኣፈታትሓ ግርጭትንዚ ተገይሩ ዝግለጽ እኳ እንተዘይኮነ፡ ብእምነት ደረጃ ግን ካብ መሪሕነት ተ.ሓ.ኤ ዝፍለ እምነት ስለ ዘይነበር፡ ንሱ'ውን ኣካልን ኣምሳልን ናይዚ ኣተሓሳስባዚ

ኮይኑ በቲ ሽዑኡ ካብ ወጻኢ ዝርከቦ ዘነበረ ዘሕሸ ኣጻዋርን ስንቅን ተመኪሑ ኣብ መጥቓዕትን ጸረ-መጥቓዕትን ተሸኽሎ ይዋላእ ኔይሩ ጥራሕ ዘይኮነስ ኣብቲ ዝሰዓበ መስርሕ ንዘይመሰረታዊ /ካልኣዊ/ ፍልልይ ብሓይሊ ናይ ምፍታሕ ግጉይን ኣዕናውን ኩናት ሕድሕድ ንሱውን ናይ ገዛእ ርእሱ ኣሉታዊ ተራ ተጻዊቱዩ።

ብፍላይ ከኣ ድሕሪ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ምስ ተፈናጨለ፡ መሪሕነት ህ.ግ.ሓ.ኤ ሓይሉን ውዳበኡን ኣደልዲሉ ልዕልነቱ ኣብ ዘረጋገጸሉ ጊዜ፡ ንሱውን ብተመሳሳሊ ነዚ ግጉይ እምነት ዝጠምዖል ነቲ “ሜዳ ኤርትራ ካብ ሓደ ውድብ ንላዕሊ ኣይጸውርን እዩ” ዝብል ፖለቲካዊ ብሂል ናይ ተ.ሓ.ኤ ብካልእ መልክዕ ብምቕያር ”ሰውራ ኤርትራ መሪሕ ውድብን፡ ብቐዕ መሪሕነትን ቅኑዕ ወታሃደራዊ ስትራቴጂን ውኒኑ ስለ ዘሎ፡ ዝኾነ ውድብ ይኹን ውልቀ ሃገራዊ ነዚ ብህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዝተሓንጸጸ ወታሃደራዊ ስትራቴጂ ተቐቢሉ፡ ኣብ መሳርዕ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ተሰሊፉ ክቃለስን ሃገራዊ ግቡኡ ከበርክትን ኣለም” ዝብል በሓትን ኣዕናውን እምነት ብምእዋጅ፡ ናይ ሓይሊ ስነ-ሞኅንት ከም እምነትን ናይ ተግባር መምርሕን ወሲዖ፡ ካብኡ ወጻኢ ንዝነበሩ ዝተፈላለዩ ውድባት እናቀንጸለ እዩ ዝቐጸለ። ስለዝኾነ፡ እቲ መሰረታዊ ፍልልይ ዘይነበሮ ተቃላሳይ ሃገራዊ ሓይልታትና ኣብ ከጋጩ ዘይክእል ካልኣዊ ፍልልያት ሕድሕድ ምትእምማን ኣጥፊኡ ካብ ከባቢ 1972-1991 ኣብ ዘሎ ነዊሕን መሪርን ናይ ቃልሲ ዓመታት፡ ጊዜ እናሓለወ ብዝኸሰት ኩናት ሕድሕድ ተጻሚዖ ክልተ ዓይነት መስዋእቲ ማለት፡ ኣንጻር ባዕድን ኣብ ውግእ ሕድሕድን እናኸፈለ ክቃለስ እዩ ተገዲዖ።

እዚ ካብ ትምክሕታዊ ኣተሓሳስባ ዝተበገሰ ግጉይ ኣገባብ ኣፈታትሓ ናይ ካልኣዊ ፍልልይ ዘይ፡ ኣብ መስርሕ ህዝባዊ ቃልስና ብዙሕ ሰብኣዊ ሂወት ብከንቱ ካብ ምጥፋእን ሞራላዊ ሃሰያታትን ነገራዊ ዕንወትን ምስዓብ ሓሊፉ፡ ተቃላሳይ ሓይልና እናኣዳኸመ ዕድመ ባዕዳዊ መግዛእቲ ብምንዋሕ፡ ቃልስና ክደናጐን ጭቆናን ሓሳራ-መከራን ናይ ህዝብታትና ክመርርን ክነውሕን ገይሩ እዩ። እቲ ዝኸፍኦ ኣሉታዊ ሳብፍናት ናይዚ ግጉይ እምነትን ኣፈታትሓ ናይ ካልኣዊ ፍልልይ /ግርጭትን/ እዚ ድማ፡ ሃሳያታቱ ካብ ኣብ መስርሕ ዕጥቃዊ ቃልስና ዘውረዶ ኩሉ-መዳያዊ ሃሰያታት ሓሊፉ፡ ሃገራዊ ነጻነትና ካብ ዝተረጋገጸትሉ ጊዜ ክሳብ ሎሚ፡ በዚ ኣብ ስልጣን ዘሎ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ዝኾነ ኣዕናዊ ስርዓት ህግደፍ፡ ከም እምነትን ግብራዊ መምርሕን ኮይኑ ይሰርሕን ህዝብን ሃገርን የዕኑ ምህላውንዩ።

እዚ ኣሉታዊ ተርእዮ ዘይ፡ ኣብ ሕሉፍ መስርሕ ዕጥቃዊ ቃልስና ኣሉታዊ ተራ ዝተጸወተን፡ ኣብዚ ጊዜ ድማ ብገባቲ ስርዓት ህግደፍ ብጸረ ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መልክዑ ዝድገም ዘሎን ኣሉታዊ ተርእዮ ኮይኑ፤ ኣብ ህልዊ ደምበ ተቃውሞና ኸ ንዝተፈላለዩ ናይ ፖለቲካዊ እምነት ፍልልያት ብሓፈሻ፡ ንካልኣዊ ፍልልይ ከኣ ብፍላይ ከመይ ይመሓደርን ይፍታሕን፡ እንታይ ኣሉታዊ ሳብፍናት የሰብ ኣሎን ንርእዞ። ኣብ ተቃዋሚቲ ኣካላትና ኣብ መብዛሕቲኦም ክባሃል ዝካኣል፡ ዘይመሰረታዊ /ካልኣዊ/ ፍልልይ ኣብ ምምሕዳሩ ይኹን ምፍትሖ ብሓላፍነትን ብቕዓትን ዝመሓደርን ዝፍታሕን እዩ ድኽመታትን ጸገማትን የብሉን ኢልካ ምግላጽ ዝካኣል ኣይኮነን።

ምክንያቱ ኣብ ክንዲ ኣብ ውድባዊ መምርሕን ኣሰራርሓን ተሰራትካ ተረዳዲእካን ተጸዋዊርካን ንዘይመሰረታዊ ፍልልያት ብግቡእ እናኣማሓደርካን እናፈታሕካን ሓድነትን ውህደትን ውድብካ /ሰልፍኻ/ ኣደልዲልካ ምቕላስ፡ ብኣንጻሩ ንዘይመሰረታዊ ፍልልይ /ርእይቶ/ ኣብ ውሽጢ ውድብ ብዝተፈላለዩ መልክዓት እናተገቡጀልካ ሕድሕድ ምትእምማይ፡ ምንጽጻግን ውሽጣዊ ሓድነት ውድብ ምስማስን ኣብ ብዙሓት ኣባላት ደምበ ተቃውሞና ዝኾና ኣካላት ህያው ተርእዮ ስለ ዝኾነ፡ ድሑርን ጸረ ደሞክራሲን ዝኾነ ወፍሪ ኣንጻር ወልቀ ኣባላት ዘቕነዎ ኣብ ውሽጢ ውድብኡ ውጻእን ዘይሃናጽን ዘይሓላፍነታውን ፕሮፖጋንዳ ዘይቀጥታዊ ኣገባብ ምንዛሕ ህልዊ እዩ።

ኣብ ክንዲ ናይ ቃልሲ ጉዳይ ቀዳምነት ሂሳብ ምንጣፍን ምቕላስን ብኣንጻሩ፡ ናብ ዘይጭበጥ ስልጣን እናኣማዕደኻ፡ ውልቃውን ጉጅላውን ጠቕሚ ንምርካብ ጸፋዕፋዕ እናበልካ፡ ናብ ብኩሉ መለክዒታቱ ምክኑይን

ቅቡልን ዘይኮነ ምፍንጫል ምስጣሕን ናይ ህዝብታትና ናይ ቃልሲ ሞራልን ተሳትፎ ናብ ቃልስን ዝሃሲ ኩነታት እናተራእዮ ዝመጸን ዝረከ ዘሎን እዩ።

ናይዚ ጭቡጥ ኣብነት ክኾነና ዝኸኸል ድማ፡ ኣብ ውሽጢ ዝሓለፈ ልዕሊ ዓሰርተ ሸውዓተ ዓመታት ዝተራእዮ ናይ ውድባት ምፍልላይ /ምፍንጫል/፡ ዝበዝሐ ካብኡ ኣብ ዘይመሰረታዊ እምነትን ፍልልይን ዝተሰረተ እዩ። ከምኡ ስለ ዝኾነ ድማዮ፡ ናይ ፖለቲካዊ እምነትን መልክዕ ውደባን ፍልልይ ዘይብለን ውድባት ክበዝሓን መመሊሰን ክጫጭሓን ዝራኣዮ ዘለዎ። ብጥንቁቕ ንምዝራብ፡ ብፖለቲካውን ስነ-ሓሳባውን እምነታትን ኣከዋውናን ባህልን ናይ ህዝብታትና ዝፈጥሮም ኩነታትን ክምዘን ከሎ፡ ፖለቲካዊ መልክዕ ውደባ ካብ ሰለስተ-ኣርባዕተ መልክዓት ክበዝሓ ኣይምኸኣለን ኣይግባእንውን ነይሩ። ይኹን ደኣምበር ህልዊ ብዝሒ ውድባትን ምንቅስቃሳትን ኣብ ደምበ ተቓውሞና ምስ እንርእዮ፡ ናይ ምንካይን ምውሳኽን ኩነታት ዘርኢ እኳ እንተኾነ ኣስታት ልዕሊ ዕስራዩ በጺሑ ዘሎ።

ውሽጣዊ ክውንነተን፡ ዓቕመንን ኣድማዕነተን ኣብ ቃልስን ክምዘን ከሎ ድማ፡ ኣብ ውሑዳት ዘይኮና ውድባት፡ ምትእምማንን ውህደትን ዝጎደሎ፡ ዕቤትን ሰሰንን ዘዩርኢ፡ ኣብ ህዝቢ ዘለወን ፖለቲካዊ ጽልዋን ናብ ቃልሲ ኣዕሳልነትን ብሓፈሻ፡ ዘይሰሓብን ትሑትን ኮይኑ፡ ንጸላእን ተጻባእትን ዓቢ ዕድል ዝህብ ድኽመታት ሓቕፊን ዝንግዛ ዘለዎን ክባሃል ዝከኣል እዩ። እዚ ኣተሃላልዎ ድማ ህዝባዊ ቃልስና ኣብ ሓውሲ ናይ ጋምግን ኩነታት ኮይኑ ክንዕዝ ዘገድድ ዘሎ ኣሉታዊ ተርእዮ እዩ። እዚ ናይ ትምክሕትን ጽባትን ኣተሓሳስባታት እናተበራረዩ ዝፈጥሮም ዘለዉ ግጉይ ኣገንዘብን ኣገባብ ኣፈታትሓ ናይ ካልኣዊ ፍልልያትን ስዒቡ ዝረከ ዘሎ ምፍንጫላትንዚ፡ ዋላኳ ብወድዓዊ ኩነታትን ጭቡጥ ዓቕምን ኣተሃላልዎን ናይ ዘይተሳነይቲ ውድባት ክሳብ ዓመጻዊ ስጉምቲ ዝበጸሕ ሕድሕድ ምትህርራምን ናይ ሰብ ሂወትን ማተርያላዊ ክሳራን የብጽሕ እንተዘይሃለወ፡ ኣብ ቃልስና ዘብጽሖ ዘሎ ፖለቲካውን ሞራላውን ሃሲያን ናይ ግዜ ምብኻን ክሳራን ክምዘን እንከሎ ግን ብቐለሉ ዘይረከ ኣሰካፊ ፖለቲካዊ ኩነታት እዩ ፈጠሩ ዘሎ።

ስለ ዝኾነ፡ ካብዚ ድኽመታት፡ ጸገማትን ሃሲያንዚ ተላቂቕና ውድባትና ኣብ ውሽጠን ይኹን ኣብ ሕድሕድን፡ ንካልኣዊ ፍልልይ ብግቡእ እናኣማሓደራን እናፈትሓን ምትእምማን ፈጠረን ተወሃሂደንን ተደጋጊፊንን ኣንጻር ናይ ሓባር ጸላኢ ክቃለሳ ንክበቕዓ ዘኸኸል ሓሳብን ሚላ ናይ ቃልስን ጨቢጥና ክንቃለስ ኣብ ዘገድድ ፍሉይን ተሃዋስን መድረኽ ምህላውና ክንግንዘብዩ ዝህልወና። ስለዚ ድኽመታትናን ጸገማትናን ንምፍታሕ ክንረባረብ ካብ ክንክተሎ ዘለና ፖለቲካዊ ግንዛቤ፡ ሚላታትን ኣንፈት ናይ ቃልስን ድማ፡ ዘይመሰረታዊ /ካልኣዊ/ ፍልልይ ኣብ ትሕቲ ዝኾነ ይኹን ኩነታትን ግዜን፡ ብግቡእ ተረድኦን ኣመሓዳሪን እንተተታሒዙ ናብ ግጭትን ምፍልላይን ዘብጽሕ ከም ዘይኮነ፡ ብደሞክራሲያዊ ኣገባብ እንተዘይተማሓዲሩን እንተዘይተፍቲሑን ግን ናብ ዘዩድሊ ምድኻማትን ምፍልላይን እናተኣትወ ናብ ግጭትን ምፍንጫልን ዘሳጥሕ እዩ።

ንኣብነት እዚ ኣብዚ ግዜ ዘሎ ኣብ ደምበ ተቓውሞና ዝረከ ዘሎ ምድኻማት፡ ጸገማትን ምፍልላያትን፡ ዝተፈላለዩ ውድባትና ኣብ ውሽጠን ካልኣዊ ፍልልያት ብደሞክራሲያዊ ኣገባብ ኣብ ምምሕዳርን ምፍታሕን ዝፍጽምኦ ዘለዎ ጉድለታት ዝግበዩ ተራ ይጻወት ምህላዉ ከም ጭቡጥ ኣብነት ምጥቃስ ዝካኣል እዩ። ስለዚ ኣብ ሞንጎ ዝተፈላለዩ ተቓውሞቲ ውድባት ዝግበር ዝምድና፡ ካልኣዊ ፍልልያት ብሰላማውን ደሞክራሲያውን ኣገባብ ምምሕዳርን ምፍታሕን ምብቃዕ፡ ምትእምማን፡ ዓቕምን ውህደትን ዝፈጥር፡ ናይ ቃልስና ዕምም ኣብ ምስላጥ ጭቡጥ ኣስተዋጽኦ ዘበርክት ስለ ዝኾነ፡ እዚ ቅኑዕ መርሖን ኣሰራርሓንዚ ኣዕዋታነቱ ብምግንዛብ ተግባራዊ ንምግባር ካብ ዝኾነ ግዜ ንላዕሊ ብንቕሓትን ሓቦ ናይ ቃልስን ክንቃለስ እዩ ዝህልወና። ካብዚ ሓሊፉ ዝተፈላለዩ ዘይሓገዙቲ መልክዓት ብምጥቃም ዝግበር ምጉድጃል፡ ምንዕዓቕን ምንጽጸጋትን ፕሮፖጋንዳዊ ሃልኪ ንምርካብ ምህውታትን፡ ንተቓውሞቲ ኣካላትና እናዳኸመ፡ ሞራል ተቓለስቲ ህዝብታትና ብምትንካፍ፡ ንጸላእን ተጻባእትን ዝጠቅም ኣሉታዊ ፖለቲካዊ ሃዋህው ዝፈጥር ዘሎ ተርእዮ ምኻኑ ብምርጻእ፡ ካብዘም ድኽመታትናን ጸገማትናን እዚ ኣቶም ንምልቓቕ ኣብ ውሽጢ ውልቀ ውድባትና ይኹን ኣብ ውድባት ሕድሕድና ናይ ምክብባርን ምትእርራምን ቃልሲ ብቀጻሊ ከነካይ እዩ ዝግባእና።

ስለዚ እምበኣር፡ ዘይመሰረታዊ /ካልኣዊ/ ፍልልያትና ብሰላማውን ደሞክራሲያውን ኣገባብ ምምሕዳርን ምፍታሕን ምስ እንበቅዕ፡ ኣብ ወልቀ ውድባትና ይኹን ኣብ ዝተፈላለዩ ግንባራትና፡ ውህደትን ምትእምማንን ሓይልን ካብ ምፍጣር ሓሊፉ፡ መሰረትን ውሕስነትን ናይ ምሕዝነትና፡ ሓድነትናን ዓወትናን ዘውሕስ ስለ ዝኾነ፡ ዘይመሰረታዊ /ካልኣዊ/ ፍልልያትና ብሰላማውን ደሞክራሲያውን ኣገባብ እናማሓደርናን እናፈታሕናን፡ ውጽዓት ተቓለስቲ ህዝብታትና ብከምቲ ዝድለ ናብ ቃልሲ ክገሰሉን ወሳኒ ናይ ቃልሲ ተረኣም ክጻወቱን እናገበርና፡ ህዝብን ሃገርን ካብ ውድቀትን ምብትታንን ንምድሓንን መሰረታዊ ለውጢ ንምርግጋጽን ክንምርሽን እዩ ዝህልወና።

ናይ አንባብቲ ዓምዲ

ብፖለቲካዊ ንቕሓት ዘይተደገፈ ምንቅስቃሳት ንለውጢ ኣድማዒ ውጽኢት ከምጽእ ኣይክእልን።

ብኣፍልጦ ብዕግቡት ዝኣተኹዎ ዝኾነ ይኹን ስራሕ፡ ኣብ ጉዕዞ ዘጋጥመካ ብደህታት ብጽንዓት ሰጊርካ ኣብቲ ዝድለ ሸቶ ከተብጸሖ ሞራላዊ ሓይሊ'ዩ ዝኾነካ። ብኣንጻሩ ኣብቲ ጉዳይ ዕሙቕ ዝበለ ኣፍልጦ ከይሓዘካ ብተራ ድሌት ወይ ይገብሩ ስለ ዘለው ኣነውን ክገብር ብስምዒት ተደፊእካ ምስ ኣትኣትዎ ግን፡ ኣብቲ ዝተደልየ ግዜን ብከምቲ ዝተደልየ ኣድማዒ ውጽኢት ኣይህቡን ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኣብ ገዛእ ርእሰኻ ኮነ ኣብ ካልኣት ፈተውትኻ ዘይተደልየ ዋጋ ከክፍለካ ይክእል'ዩ። ስለዚ ኣብ ማሕበራዊ ይኹን ፖለቲካዊ መዳያት እንገብሮ ምንቅስቃሳት ወይ ተሳትፎ ሓደጋ ከይበጽሓናን ከየብጸሕናን ብኣድማዕነት መታን ክንዛዝሞ፡ ምስቲ ድሌት ዓሚቕ ኣፍልጦ ክህልወና ይግባእ። ምክንያቱ ብዘይ እኹል ኣፍልጦ ብስምዒት ዝተደፍኦ ድሌት ካበይ ተበጊሱ ኣበይ ከም ዝበጸሕ ዘርኢ ዝተነጻረ ኣንፈት ስለ ዘይብሉን ብውጥን ስለዘይምራሕን ከይዱ ከይዱ ካብ መክሰቡ ክሳራኡ'ዩ ዝዓቢ። ስለዚ ብሰራሕና ውጽኢታውያን ክንከውን እንተደኣ ኮይና ይንኣስ ይዕበ ኣብ ንዋፈረሉ ስራሕ እኹል ኣፍልጦ፣ዕግቡትን ተወፋይነት ክንውንን ይህልወና።

ብፍላይ ኣብ ዓውደ ፖለቲካ ብዘይ እኹል ንቕሓት፡ ምሉእ ናይ ለውጢ ዕግቡትን ስጦም ውዳብን ዝግበር ምንቅስቃሳት መጨረሻ ዕጫ ከቢድ'ዩ ዝኾውን። ንኣብነት ስርዓት ህግደፍ ልዕልና ህዝብን ሕግን ዘየክበር፣ ርእሰ ምትእምማን ዘይብሉ ፈራሕ ጨካን መንግስቲ'ዩ። ቅድሚ 1991 ይኹን ድሒሩ ሃገር ብሓይልን ብሕግን ልኡላውነታ ካብ እተረጋግጸ ክሳብ ሕጂ፡ ኣብ ውልቀ ዜጋታት ብተናጸል ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኣብ ልዕሊ እኩባትን ማሕበራዊ ክፍልታት ብኣስከሕካሕነቱ ኮነ ብብዝሒ ዝፈጸሞን ገናውን ዝፍጽሞ ዘሎን ባርባራዊ ግፍዕታት ኣይኮነን ካብ ሓደ ንገጸኻትን ሓርነትን ህዝቢ ተጋዲላ ክቡር ዋጋ ከፊለ ዝብል ዘቤታዊ መንግስቲ፡ ካብ ዝኾነ ባዕዳዊ መግዛእቲ ዘይትጽቦዮ ብምዃኑ ብርግጽ ዝፈጥሮ ቁጠዕ ከቢድ ክኾውን ከም ዝክእል ኣየከራኸርን።

ይኹን ደኣምበር ኣብ ዝባንካን መቕርብካን ዝተፈጸመ በደልን ዝፈጠረልካ ስምዒትን ብዝተነጻረ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ኣረኣኢያ፡ ዝተጸገዐ ናይ ቃልሲ ጥበብ፣ ጭቡጥ ሰብኣውን ነገራውን ዓቕሚታት ኣብ ጸብጸብ ዘእተወ፡ ናብ ዓወት ዘበጸሕ ናይ ተግባር መደባት ብግቡእ ስኢልካ ወይ ቀሪጽካ እንተዘይ ኣቲኹዮ፡ ስለ ዝተበደልካን ዝተቐግዕካን ብድሌት ጥራሕ ንጸላኢኻ ከተንበርክኻ ኣይትክእልን። እቲ ናይ ቅድሚ 1991 ዝነበረ ንታሪኽ ገዲፍና ኣብዚ ዝደሓረ ልዕሊ ክልተ ዓሰርተ ዓመታት ኣብ ዜጋታትን ህዝብታትን ኤርትራ ዝተፈጸመ ግፍዒ ብዙሕ'ዩ። ኣንጻር መንግስቲ ህግደፍ ተፈጠሩ ዘሎ ህዝባዊ ቁጠዕውን ከምኡ ሓያል'ዩ። እዚ ኣብ ባይታ ዝረኣ ዘሎ ዝተወደብን ዘይተወደበን ፖለቲካዊ ምንቅስቃስን ተቃውሞታትን ከኣ ካብኡ ካብቲ ምረትን ቁጠዕን ዝተወልደ'ዩ።

ካብቶም በደልቲ ድማ ተበደልቲ ንበዝሕ። ክንስዕር ዘክእለና ጭቡጥ ዓቕሚውን ኣለና። ምክንያቱ ለውጢ ንደሊ ዘለና ህዝቢ ኢና። ሓደ ጉጅለ ኣይኮነን። ሓይሊ ህዝቢ ከኣ ኣብ ዝርዝር ከይኣተና ኩለ-መዳያዊ'ዩ። ግን ከም ሽላ ዝረኣየት ኣደ ጨቋዊት ደርህ መንግስታዊ ጉጅለ ካብ ውሽጥና ሰባት ክኣስርን ክቕትል እንከሎ፡ ብስምናን ልኡላዊ መሬትናን ክዋገ እንከሎ ጫቕጫቕ ካብ ምባል ዝሓለፍ ትርጉም ዘለዎ ግብረ መልሲ ሂብና ክንብደህ ኣይከኣልናን። ሕሉፍ ሓሊፍናስ ኣብ ክንዲ ንምክቶ ሃገር ገዲፍናሉ ኢና ንሰደድ ዘለና። ብርግጽ ብቃል ቃል ዝብል ግዜያዊ ስምዒት ዝተደፍኦ ተራ ድሌት እናተመራሕካ፡ “ህግደፍ መደፍ” “ውድቀት ንኢሳይሰ” “ናይ ፖለቲካን ሕልናን እሱራት ሕጂ ይፈትሑ” “ቅዋም ይተግባር” “ኣነ ደላዩ ፍትሒ'የ” ...ወዘተ ዝብሉ ጭርሖታት ተሓንጊጥካ ክግበሩ ዝጸንሑ ሰላማዊ ሰልፍታት ኣለውዮም። እዚኣም ግን ንግዜኡ ጥራሕ ዘይኮነስ ብቐጻሊ ክሰራሓሎም እንተተገይሮም ጥራሕዮም ውጽኢታውያን ዝኾኑምበር፡ ሓደ ግዜ ተቐልቂሎም ዝቕህሙ እንተኾይናም ነቲ ቃልሲ ኣብ ዓወት ኣየብጽሕዎንዮም። እዚ ኣንጻር መላኺ መንግስታዊ ጉጅለ

ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ፡ ብዓማሚ ብንቕሓት ብስትራቴጂን ስልትን ብሓደ መርህ ዘይምራሕ ምህላውዮ ዘመልክት።

መሰረት ፖለቲካዊ ዓወት ካብ ዝበጽሖ በደል ተበጊስካ ብተርእዮ ናይ ለውጢ ድሌት ጥራሕ ዝምዘን ኣይኮነን። በደልካን በደልትኻን ምፍላጥ፡ ምቕጣዕን ንቃልስን ለውጥን ድልውነት ምርኣይን ኣገዳሲ ነገርዮ። እንተኾነ ብፍላይ ኣብ ከምዚ ናትና ዝበለ ኣብ ሕብረ-ብሄራዊት ሃገር፡ ህላወ ሕብረ-ውድባዊ ኩነታት፡ እሞ ኣንጻር ዘቤታዊ ጸላኢ ዝግበር ፖለቲካዊ ጥምጥም፡ ከም ክልተ ተደመር ክልተ ይኸውን ኣርባዕተ ብዝብል ዝሰራሕ ፎርሙላ ቀለል ኣይኮነን። ጥበብ ጎደና ፖለቲካዊ ዓወት፡ ቀዳማይ ንጹህ ሕልና ክህሉ ይግባእ። ካልኣይ ኣብ ኣሰላልፋ ፖለቲካዊ ሓይልታት ካብ ሕን ምፍዳይ፡ ድሑር ናይ ትምክሕትን ጽበትን ኣተሓሳስባ ሓራ ኮይንካ፡ መን ጸላኢ መንክ ፈታዊ ብዘየሞላውል ብብሩህ ምቕማጥ። ሳልሳይ ንዝለዓሉ ናይ መሰል ሕቶታት ብዘይ ኣድላዊ ደሞክራሲያዊ ማዕርነታዊ ኣረኣእያ ንምትእንጋድ ድልዊ ምዃን፣ ራብዓይ ናብ ዓወት ዘብጸሐካ ስትራቴጂን ስልትን ምቕያስን ንተግባራውነቱ ብጽንዓትን ተወፋይነትን ድልውነትካ ምርግጋጽን የድሊ። እዚ ወሳኒ ረጅሙታትዚ በረኣእያን ብተግባርን ዕጥቕኻ ከይገበርካ ብድሌት ጥራሕ ዓወት ክትጎናጸፍ ምሕላብ ግን ምልክት መርህ ምጥፋእዮ።

ክብርም ካብ ኣዲስ ኣበባ

ፍልልያትካ ብቐዳምነት ኣብ ውሽጥኻ ንምምሕዳሩ ጽጸዕታት ምግባር ደኣምበር ብጥራኡ ናብ መራኽቢ ብዙሓን ምምሕልላፍሲ ሓላፍነታዊ ኣይኮነን።

ክብርን መጎስን ይብጸሓዮም ነዞም ፍልጠቶም፡ ጉልበቶምን ግዜኦምን ከይቆጠቡ፡ ነዚ ምዕቡል መራኽቢታት ዝፈጠሩ ተመራመርቲ፡ ዘለናዮ መድረኽ መድረኽ መራኽቢታትዮ እንተበልኩ ካብቦ ሓቂ ዝረሓቐኩ ኣይመስለንን። ኣብ ዝርዝሩ ከይኣተኹ ብጥቕልሉ ኣብ መራኽቢታት ዝምደብ ብዙሕ ዝዓይነቱዮ። ኣገልግሎቱ ድማ ብተመሳሳሊ ብዙሕዮ። ሎሚ ብሓደ መዳይ ኮምፒተር ኣብ ቅድሚኻ ጌርካ ብዘይድኻም መላገም ናይ ፊደላት እናጠወቐኻ፡ በቲ ካልእ መዳይ ከኣ ቴለቪዥን ወለዕካ ብሓደ ግዜ ኣብ ውሽጢ ደጃይቕ ዘይኮነ ኣብ ውሽጢ ካልኢታት፡ ካብ ዘለኻዮ ናይ ዓሰርተታት ኣሸሓት ማይላት ርሕቀት ኣብ ዘለዎ ቦታታት ዝተፈጸመ ሕማቕን ጽቡቕን ምዕባሌታት ንምክትታል ተኻኢሉ ኣሎ። ኣብ ሓደ ቦታ ኮፍ ኢልካ ብዙሕ ገንዘብ ከይውጸኻ ዓለም እንታይ ትመስል፡ ናበይ ተመርሕ ኣላ ጭቡጥ ሓበሬታ ምርካብ፣ ኣብ ካልእ ሃገር ምስ ዘሎ ቤተሰብኻ፣ ፈታዊኻ፣ ናይ ንግዲ መሻርኻትኻ፣ መማህርትኻ፣ መተዓቢትኻ፣ ናይ ቃልሲ ብጻይኻ፣ ብስልኪ፣ ብፊሰቡክ፣ ብኢንተርኔትን ካልእን ተራኺብካ ምዝርራብ፡ መልእኽቲ ከተመሓልፍን ክትቅበልን ምኽኣል ብሓቂ ተመስገን ዘብልዮ።

መራኽቢታት እዚ ዝተጠቐሰ ጥራሕ ዘይኮነ መሳሊጥያ ናይ ትምህርቲ፣ ሕክምና፣ ቁጠባ፣ ንግዲ፣ ዲፕሎማሲ፣ ማሕበራዊ ..ወዘተ ዓውድታትውን ብምዃኑ ኣበርክቶኡ ቀለል ኣይኮነን። እንተኾነ ዘመናዊ መራኽቢታት ልክዕ ከምቲ ካልእ ዓውድታት፡ ንምንታይን ከመይን ትጥቀመሉ እንተዘይ ፈሊጥካን ብሓላፍነት እንተዘይ ሒዝኻዮን ብኣንጻር እቲ ኣወንታዊ ኣበርክቶኡ፡ ኣሉታዊ መልእኽቲ ዘሕልፍ ምዃኑ ምግንዛብ ኣገዳሲዮ። ንኣብነት ዘመናዊ መራኽቢታት ምስ ዝጸንሐ ስሩት ኣወንታዊ ባህሊ ናይ ህዝብታትን ሃይማኖታዊ እምነታት እናዛመድካ ክረኣ እንክሎ፡ ካብ ዝሃንጸ ዘፍርሱ፡ ካብ ዘቀራርቦ ዘረሓሕቕ ይሰፍሕ ኢሎም ዝኹንንዎ ብዙሓትዮም። እቲ ዘመናዊ መራኽቢታት ከም ናይ ሓበሬታ መራኽቢ ማሽን ጥራሕ ዘይኮነ፡ ናይቲ ንሱ ዝተፈጥረሉ ባህልን ሃይማኖትን ሒዞ ስለ ዝመጽእ፡ ነቲ ሒዝዎ ዝመጽእ ኣብ ልዕሊ ናይ ካልኣት ጸቕቲ ይገብርን ግጭት ይፈጥር ኣሎን በሃልቲዮም እቶም ነቐፍቲ።

ሎሚ ምስዚ ዘመናዊ መራኽቢታት ብዝተዛመደ ናብ ኩሎም ኤርትራውያን ብሓፈሻ፡ ፖለቲካዊ ውድባት፡ ስቪክ ማሕበራትን መሻርኹቲ ኣካላትን ከኣ ብፍላይ ከመሓልፎ ናብ ዝተበገስኩሉ ዛዕባ ክኣቱ። ብሰንኪ ህግደፍ

ዘምጸአን ዘሳውሮ ዘሎን ናይ ጥፍኣት መንገዲ ኣብ ኣዝዩ ተኣፋፊ ኩነታት ከም እንርከብ ንግና ንኤርትራውያን ጥራሕ ዘይኮነ፡ ንደላዩ ሰላም ማሕበረ-ሰብ ዓለምውን ደሚቕ ዝረኣዮ ሓቂ ኮይኑ ኣሎ። ነቲ ጠንቂ ኣሊና ካብ'ዚ ከቢድ ስግኣት ፈጠሩ ዘሎ ተኣፋፊ ኩነታት ወጺኦ፡ ከም ዜጋታትን ህዝብታትን ወንነቲ ነብስናን ልኡላዊ ስልጣናን ክንከውን'ዎ ውሑስ ንቡር ህይወት ክነብር፡ ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ ኣረኣጺያን፣ መልክዕ ውደባን ሒዝና ኣብ ቃልሲ ንርከብ ኣለና። ከም ኩሉ ህይወት ዘለዎን ኣብ ስራሕ ዝነጥፍን ድማ ኣብ ውሽጥና መንቀሊኡ መሰረታዊ ድዩ ዘይመሰረታዊ ብዘዩገድስ ፍልልያት ይረኣ። ፍልልያት ምምዘጋብ ኣወንታዊ ደኣምበር ኣሎታዊ ጎኒ የብሉን። ኣሉታዊ ጎኒ ገይርካ ክውሰድ ዘለዎ ፍልልያት ምስተፈጥረ ኣብ ምፍትሑ ወይ ምምሕዳሩ ንጥቀመሉ ኣገባብዮ።

ብፍላይ ፖለቲካዊ ውድባት ከም ብሓባር ተቓሊሶም ከዕውትዎ ተሰማሚዖም ዘጽደቑ ፖለቲካዊ መደብ-ዕዮን መቆጸጸ ውሽጣዊ ዓንዲ ሕግን ዘለዎም ዝተወደቡ ወይ ዝተጠርነፉ ትካላት መጠን፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ውድብ ይኹን ሓደ ውድብ ምስቲ ካልእ ብስነ-ሓሳባዊ ፖለቲካዊ ኣረኣጺያ ኮነ፡ ብኣሰራርሓ ምስ ዘይጠግዓሙ፡ ብቐዳምነት ብሓላፍነታዊ ስምዒት፡ ኣብ ውሽጦም ነጻን ደሞክራሲያውን መድረኽ ከፊቶም፡ ኣኹል ግዜ ሂሮም፡ ካብ ነሓፍነትን ድሑር ናይ ወገይ ወገንካን ምጥቕቓዕን ብዘደሓኑ፡ ናይ ሓባር ዕላማ ምድሓንን ኣሰራርሓ ምጽፋፍን ማእከሉ ዝገበረ፡ ኩነታት ክንዲ ዝፈቐደ ምሉእ ኣባል ውድብ ካብ ላዕሊ ክሳብ ታሕቲ ኣሳቲፎም፡ ኣብ'ቲ ፍልልይ ዝፈጠረ ዛዕባ ነጥቢ ብነጥቢ ተኸትቲያም፡ መን ተሓታቲ ኣነጻጽም ናብ ውሁድ ባህሪያዊ ቦታኣም ዝምለሱ ኩነት ክፈጥሩ ይግባእ። ኩሉ ጌሮም ናብ ባህሪያዊ ቦታኣም ክምለሱ ኣብ ዘይክእልሉ፡ ፍትሕ ናይ ግድን ኣብ ዝኾነሉ ድማ፡ ከምቲ ገለ ለባማት መጻምዲ ወይ ሰብ ሓዳር፡ ተፋቲሖም ክንሶም ከም ሰብኣይን ሰበይትን ዘይኮነ፡ ከም ብሓባር ዝጸንሑ ኣሕዋት ተኸባቢሮም ኣብ ሓደ ገዛ ዝነብሩ፡ እቲ ምፍልላይ ኣብ ክንዲ ፈታውን ጸላእን ረኣየልና ስምዕልና ብዘስምዕ፡ እከለ ከምዚ ኣበሩ ተግባሩ እናበልካ ብዘመናዊ መራኽቢታት ኣንቺ መንቺ ምብህሃል፡ ደቂ-ሓንቲ ሃገር ምኽኛም፡ ብግንባራት ደረጃ ክራኽቡ ምኽኛም፡ ማሕበራዊ ዝምድናታቶም ክቆራረጽ ከም ዘይብሉ ኣብ ጸብጸብ ብምእታው፡ ብብስለትን ብሓላፍነታዊ ኣጠማምታን ብሰላም ተፋቲሖም ጎና ጎኒ ክኸዱ ዘኸእሎም ለባም ስጉምቲ ክወስዱ ኣለዎም ዝብል ተረድኦ ኣለኒ።

ከምዚ ክብል እንከለኹ፡ ሓደ ተልእኾ መራኽቢ ብዙሓን ካብ ሰማዕተን ወይ ምንጭታተን ዝረኽባኦ ውዑይ ዜናዊ ሓበሬታ፡ ርእይቶ፣ ታሪኻውን ትምርታውን ሓዘል ቁም-ነገራት ብምቅላሕ ሰባት ምስ ኩነታት ክስዕቡ ፍልጠቶም ከስፍሑ ናይ ምግባር ደኣምበር፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወድብ ወይ ግንባር ዝተፈጥረ ናይ ኣረኣጺያ ድዩ ኣሰራርሓ ፍልልይ ዝመንቀሊኡ ምስሕሓብ ናይ ምድናይ ሓላፍነት የብለንን። ብካልኣይ፡ ህዝብታት ኤርትራ ዜና ስምምዕ፡ ሓድነት፡ ዓወት ደኣምበር ዜና ፍልልይን ምጥቕቓዕን ምስማዕ ሰልጅይዎምዮ። ስለዚ ከም ፖለቲካዊ ውድባት ውሽጣዊ ጸገማት ኣብ ውሽጢ ደኣ ከመሓድር ኣለዎ ምበር፡ በብዝጥዕመካ እናሓንጠጥካ ናብ መርበብ ሓበሬታ ምልጣፍሲ ንህዝቢ ተስፋ ዘቐርጽን ናይ ቃልሲ ኒያቱ ዝቐትል ስለዝኾነ እንተዘይተመርጸ ዝብል ለበዋይ ብትሕትና ከመሓላልፍ እደለ።

ኣሕመድ ኢብራሂም ካብ ከስላ

ናይ እዋና ተርእዮ ስደት፡ ሰብአዊ ዓቕሚ ንሕጉሑ ሃገር ዘገኘምዮ።

እዚ ሕጂ ክዛረበሉ ደልየ ዘለኹ ተርእዮ ስደት፡ ምስቲ ኣብ ካልእ ጊዜ ዝረአ ዝነበረ ክወዳደር እንከሎ ብኩለንተንኡ ዘሳቕልዮ። ማለት እቲ ኣብ 50ታት 60ታት ዝረአ ዝነበረ ስደት ንቡርን ቅቡልንዮ ክበሃል ይከኣል። እዚ ናይ እዋና ግን ብኣንጻሩዮ። ኣብ ቀጻላታት ናይ ሕብረተ-ሰብ ኮነ ኣብ ኣእምሮን ጉልበትን ዓቕሚ ዜጋታት መጻእካ ኤርትራ ሃገርና ምንጪ ኣንጎና ትጉሕንሕንያ ዘላ።

ናይ ኣይ ኣው ኤም (IOM) ዝተባህለ ኣህጉራዊ ውድብ ስደት ክኢላታት ኣብ 70ታት ነቲ ኣብቲ ጊዜ ዝረአ ዝነበረ ጉዕዞ ናብ ስደት፡ “ብሬይን ድሬይን” ክብሉ ኣጠሚቐዎ ነይሮም። ትርጉሙ ኸኣ ክኢላዊ ምሁር ዓቕሚ ሰብ ምንጻፍዮ። “ብሬይን ድሬይን” ብዛዕባ ምሁራት፣ ምኩራት፣ ሞያውያን ክኢላታት ሃገርም ራሕራሐም ዝገበርዎ ስደት ኮይኑ፡ ብቐንዱ ግን ክሳራ ሃገራት ሳልሳይ ዓለም ዘመላኸትዮ ነይሩ።

ሎሚ ንኤርትራና ብዋሕዚ ስደት ኣጋጠምዎ ዘሎ ማሕበራዊ ክሳራ ክረአ እንከሎ ድማ፡ ካብ ህጻናት ደቂ-ሽሞንተ ኣዋርሕ ክሳብ ኣረጋውያን ደቂ-ሰማኒያ ዓመት ዝሓቐፍ ብምዃኑ ልቢ ዝሰብርዮ። እንታይዮ ወሪዱና? ንምዃኑ ኸኢ ናብ ከመይ ዝበለ ተጻይ ዝኾነ ዓለም ነምርሕ ከምዘለና ይርደኣናዮ ኣሎ? ካብ ዓፈኒ ስርዓት ህግደፍ ደኣ የምልጥምበር፡ ዝረኸበ ይርከበኒ ምባልኲ ጣቋ ድዮ? የውጽእ ድዮኸ? ህግደፍ ደኣ ከም ዝፈሸለ ስርዓት መጠን፡ ኤርትራ ከም ካርቴጅ፣ ኣሲሪያ፣ፊኒሲያ፣ ትምብክቱ ...ወዘተ ነበራያ ነበረ እንተኾነት እንታይ ግዳዱ።

ዝኸበርኩም ኣንበብቲ፡ ስደት ኤርትራውያን ጂኦግራፊካዊ ርሕቀትን ኣበሳታት ስደትንውን ሰጋእ ኣየበሎን ኣይዓግቶን። ናብ ምድራዊት ሲኦል ኣብ ዝተቐየረት ኤርትራ ካብ ምንባር፡ ኣነን ንዕድለይን ብዝበል ናይ ጭንቀትን ተስፋ ምቕራጽን ስጉምቲ ናብ መላእ ዓለም ይብተን ኣሎ። ህዝብታትን መንግስታትን ኣይንደልየኩም እናበሉና ድለዩና ኢልና ጸቕቲ ንገብረሎም ኣለና። ከም እትረእዩን እትሰምዕዎን ዘለኹም እዚ እንሰግሮ ዘለና እዋን ዘመነ ፖፕሊዝም ተባሂሎዮ ዝፍለጥ። ትርጉሙ ከኣ ብጸቢብ ሃገራውያት ዘደናግሩ ፖለቲከኛታት በትረ ስልጣን ዝርከቡሉ ዘለው ኣጋጣሚ ማለትዮ። ኣብነት ክጠቅሱ፡ ኣብ ዓባይ ብሪጣኒያ ብወ/ሮ ቲሬዛ ሜይ ዝምራሕ ሰልፊ፣ ኣብ ኣመሪካ ከኣ፡ ብደናልድ ጄይ ትራምፕ ዝምራሕ መንግስቲ “ኣይንደልየኩምን ናባና ገጽኩም ኣይትቕረቡ” ይብሉና ኣለው። ከምኡውን ኣብ ፈረንሳ ብወ/ሮ ማሪን ሌ ፔን፣ ኣብ ሆላንድ ብጌርት ዊልደርስ ዝምርሑ ኣኸረርቲ ሰልፍታት እናሓየሉ ምምጻእም ንዕዘብ ኣለና። ፖላንድን ሃንጋርን ዝተባህላ ሃገራት ምብራቕ ኤውሮጳውን ስደተኛታት ካብ ምቕባል ክሳድና ንኻራ ይብላ ኣለዋ።

እዋ ኤርትራውያን ኣሕዋትን ኣሓትን ርሑቕ ተሰዲድና ነበሰና ክኢልና ስድራ ቤትና ክንሕግዝ ምሕላና ሕማቕ ኣይኮነን። ኣብ ቅድሚና ተገቲሩ ዝጸበየና ዘሎ ብደህ ግን ቀለል ኣይኮነን። ደው ኢልና ካልእ ዘዋጽኣና ምርጫ ክንወስድ ዘገድድዮ። ካብ ፋሽሽታዊ መግዛእቲ ስርዓት ህግደፍ ኣምሊጥና ህይወትና ከነድሕን ንኸደን ዘለና ሃገራት ተሓቢእን ዘይኮነ ብወግዒ ኣይተድልዩናን ኢኹም ይብላና ኣለዋ። ንሳተን እንተዘይደለይና፡ ከምቲ ናተን መሬት፡ ናትና መሬት የብልናን ዲና? ንሕና ከምቲ ናታቶም ሰብአዊ ዓቕሚ፡ ትሕተ ባይታዊ ጸጋታት ማለት ማዕድናት፣ ሕርሻ፣ ባሕርን ፍርያት ባሕርን የብልናን ዲና? ኣለናምበር ፈጣሪ ይመስገን እንታይ ዝጎደለና ኣለና? እንታይ ደኣየዎ ናይዚ ኩሉ ጸገም ምክንያት? ብርእይቶይ ፈራሕ ጨካን ህግደፍዮ። እዋ ነዚ ናይ ውሑዳን ጉጅለ ህግደፍ ተቓለስና ከይነወግድ ክንብልኲ እዚ ኩሉ ጣጣ? ኣይዘረባን! ንሰማዒኡውን ኣይጥዕሙን። ናትካ ገዲፍካ ናብ ዘይናትካ ምኻድ ክሳብ ክንደይ ዘውርድ፡ ሰብአዊ ክብሪ ዝቕንጥጥ ምዃኑ ሓደ ኣብነት ከቕርብ። ርሑቕ ከይከድና ኣብዛ ኣነ ዝነበረላ ጎረቤትና ሃገረ ሱዳንን ክንዳይ ካብቶም ተሰዲዶም ዝመጽኡ ኣሕዋትናን ኣሓትናን ከይፈተው ናብቲ ጨካን በላዕ ሰብ ህግደፍ ክምለሱ ክገብርዎም ንዕዘብ ኣለና። ስለዚ ኣሕዋት ንሕሰብ ንመራመር። መሰረታዊ መፍትሒ ንምምጻእ ልቢ ነበቢ። ሞት ናይ ተፈጥሮ ሕጊ ብምዃኑ ኣብ ዝኸድካ ኪድ ኣይተርፍንዎ ንቕም-ነገር ንወፈ ንወሰን። ከምቲ “እንካ ዘይበልዎስ ጽብሑብይ በለ” ዝበሃል ኣይንደልየኩምን እናበሉና ድለዩና ኣይንበል። ኣብ ናትና ንተኣማመን። ብናትና

ንተሐባን። ጸገምና ባዕልና ንፍታሕ። ንሃገርና ከም በዓል ኒቢያ፣ ሚሮዊንን ካልኣትን ክትከውን ኣይንፍረዳ። ኣይነባድማ። ሰብ መትከል ንኹንሞ ኣብ መትከልና ከኣ ንጽናዕ።

ቤንሁር ዘርኣይዮ ካብ ካርቱም - ሱዳን

ኣብ ወሳኒ ጉዳይ መጻኢ ዕድል ህዝብን ሃገርን በዓል ቤት ዘይኮነስ ናይ ወጻኢ ሓይልታት ወሰንቲ ዝኾኑሉ መድረኽ

ኣብ ታሪኽ ምዕባለ ሕብረተ-ሰብ ባዕዳውያን ገዛእቲ ሓይልታት ሕሱር ሰብኣዊ ጉልበትን ባህሪያዊ ሃብትን ናይ ህዝብታት ክብዝብዙ ክብሉ ብዘለዎም ገንዘባውን ወተሃደራውን ዓቕሚ ተጠቐሞም ሃገራት ብዓመጽ እናወረሩ ዝሕዝሉ ዝነበሩ ታሪኽ ናይ ቀረባ ተዘክሮናዮ። በዚ ከኣ ብዙሓት ሃገራት ናይ ምዕራባዊ ዓለም ካብዚ ጭቁን ህዝብታት ዚ ብምምዝማዝ ዘኻዕበትሞ ሃብቲ ናብ ሃገሮም እናንጻዙ ልዑል ዝኾነ ርእሰ ማልን ዓበይቲ ኢንዱስትሪታትን እናወነኑ ኣብ ዝለዓለ ናይ ምዕባለ ደረጃ ከም ዝተሰጋገሩ ዝፍለጥዮ። እዚ ናይ ቀጥታዊ ባዕዳዊ መግዛእቲ መድረኽዚ ብቃልሲታት ናይቲ ውጽዕ ህዝብታት እናተሳዕረን እናተለወጠን ሃገራት ነጻነትን እናተጎናጸፉ ምስ ከዳ፣ እንደገና ኣብ ትሕቲ ስውር መግዛእቲ ክቁረናን ረብሓታቶም ቀጸሊ ክኸውንን ዝገበርሉ ታሪኻዊ ምዕራፍውን ሓደ መዋእልዮ።

እዚ ተርእዮዚ ሕጂውን መሊኡ ዘይተወገደ ይኹን ደኣምበር ሓላዩ ተመሲልካ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ልኡላውያን ሃገራት ዞባውን ኣህጉራውን ረብሓታቶም ከረጋግጹ ክብሉ፣ ኣብ ዓለማዊ ኩነታትና ልዕልና ሓይሊ ሚዛን ዘረጋገጹ ሓይልታት፣ ብቐጥታ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ናይተን ሃገራት ኢዶም ብምእትታው ካብ በዓል ጉዳይ ንላዕሊ ንሶም ብቐንዱ ወሰንቲ ዝኾንሉ ተርእዮ ልሙድ እናኾነ ይኸይድ ኣሎ። ከም ናይ ቀረባ ኣብነት ንምጥቃስ ዝኣክል፡- ኣብ ጉዳይ ሶርያ መንግስቲ ሩሲያ፣ ቱርክን ኢራንን መበገሲ መላዘቢኦም ሓለብ ገይሮም ብዘይተሳተፎ መንግስቲ ሶርያን ተቃዋምትን ተኹሲ ጠጠው ክብልን እቲ ክልቲኡ ተነሓናሒ ሸነኻት ኣብ ዘተ ክቐርብን ምጽዋያምዮ። ብፍላይ እዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ተርእዮታት ብድሕርቲ ኣብ ሃገራት ዓረብ ዝተበገሰ ምንቅስቃሳት መብዛሕቲኡ ድሕሪ ምፍሻሉ ኣብ ከም በዓል ሊቢያ፣ የመን፣ ኣቐዲሙውን ኣብ ዒራቕ ድሕሪ ውድቀት ሳዳም ሑሴን ዘጋጠመ ተርእዮታትን ኢድ ምትእትታዎትን ናይ ወጻኢ ሓይልታት ወሰንቲ ዝኾንሉ መድረኽ ክረኣ ጸኒሑን ኣሎንዮ።

ኣብ ዞባውን ኣህጉራውን ኩነታት ዝኸሰቱ ጎንጽታት ኣብ ምፍታሕ ዝምልከቶም ዝተፈላለዩ ማለት ዞባዊ ኣህጉራውን ዓለማውን ውድባት ይኹኑ ኣካላት፣ ክተሓባበሩ ኣድላይነቱ ዕዙዝ ይኹን ደኣምበር ንሶም ወሰንቲ እቶም ብቐጥታ ዝምልከቶም ደቂ ሃገር ከኣ ተግዘብቲ ወይ ብካልኣይ ደረጃ ተጠመቲ ክኾኑ ኣይግባእን። እዚ ሕጂ ዘሎ ናይ ዓለማዊ ኩነታት ብኸምዚ ዞባውን ዓለማውን ሚዛን ሓይልታት ዝነሓንሕሉን ረብሓታቶም ከረጋግጹሉ ዝውሰን እንተደኣ ኮይኑ ብዋጋ ጸቢብ ረብሓታትካ ልኡላውያን ሃገራት ክጠፍኡ ይኹና ክበቐላ ዝገብር ሓደገኛ ተርእዮ ስለ ዝኾነ፣ እዚ ሓደጋዚ ግቡእ መኸተ እንተዘይረኸቡ ናብ ዝዓበዩ ኩናት ከምርሕ ይኸእልዮ። ስለዚ ንሕና ኤርትራውያንውን ኣብ ጉዳይና ወሰንቲ ከይንኸውን ስርዓት ህግደፍ ንልዑላውነትና ንናይ ወጻኢ ሓይልታት ኣሕሊፉ ይህቦ ኣሎ። እዚ ከኣ ሓደ መግለጺ ናይቲ ዝረኣ ዘሎ ንልኡላውነት ዝዳፋእ ሓደገኛ ክስተትዮ። ስለዚ ዋናታት ደቂ ሃገር ኣብ ዝሃለው ይሃልው ውሽጣዊ ሓደንቶም ኣስጢሞም ብምሓዝ ንልኡላውነት ህዝቦምን ሃገሮምን ብሓባር ክረባረቡ እንተዘይኣሎም እቲ ኣብ ከባቢና ይኹን ዓለማዊ ኩነታት ዝረኣ ዘሎ ሓደጋታት ኣብ ሃገርናውን ሃንፍ ክረክብን ኣብ ምብትታን ህዝብን ሃገርን ክጥቀምሉ ይኸእሉዮም።

ቢኒያም ካብ ደቡብ ኣፍሪቃ

ወግዳዊ ደኅንነት ይጠይቅ!